

หลักและวิธีการยึดและริบทรัพย์สินตามกฎหมายศุลกากร

กฎหมายศุลกากร* เป็นกฎหมายในด้านการจัดเก็บภาษีอากร โดยมีวัตถุประสงค์ขึ้นเกี่ยวกับอำนาจของรัฐในการจัดเก็บภาษีสินค้าที่นำเข้า และส่งออก เรียกได้ว่าเป็นกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายศุลกากร เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุถึงการจัดเก็บภาษี จึงจำต้องมีสภาพบังคับ (Sanction) ของกฎหมาย คือการกำหนดความผิดและโทษไว้ในพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ ประเภทและลักษณะความผิดตามกฎหมายศุลกากร แบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้เป็น ๒ ประเภท คือ^๑

- ๑) ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามวิธีการศุลกากร
- ๒) ความผิดฐานสำแดงเท็จ
- ๓) ความผิดฐานหลีกเลี่ยงอากร
- ๔) ความผิดฐานหลีกเลี่ยงข้อห้ามข้อจำกัด
- ๕) ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร
- ๖) ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามข้อควบคุมในเขตควบคุมศุลกากรของรัฐ

กล่าวคือ ความผิดเหล่านี้จะเป็นการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ทางรายได้จากภาษีอากร การฝ่าฝืนวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการควบคุมการนำเข้าและส่งออกซึ่งของที่อาจจะกระทบกระเทือนความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม และการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ทางวิธีการต่างๆ ที่ต้อง

* ประพันธ์ เนตรนพรัตน์, คำบรรยายกฎหมายศุลกากร, รวบรวมจัดพิมพ์โดย วีรพันธ์ มณีเนตร ประวิทย์ พุทธิศึกษา โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์, ๒๕๒๒, หน้า ๑ ให้คำจำกัดความว่า "ศุลกากร" แปลว่า ค่าอากรที่เรียกเก็บจากสินค้าขาเข้าและขาออก

^๑ เชาวน์ แสงประทีป, "วิชาการสืบสวน สอบสวน จับกุม" แผนคำบรรยายการอบรมนายตรวจศุลกากรตรี พ.ศ. ๒๕๑๔, กรมศุลกากร หน้า ๑

ปฏิบัติในการนำของ เข้าและส่งออก*

การกำหนดความผิดและบทลงโทษไว้ นั้น บุคคลที่กระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ นั้น การบังคับใช้กฎหมายศุลกากรซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษเฉพาะในคดีเกี่ยวกับศุลกากรก็ต้อง เป็นไปตามกฎหมายศุลกากร แต่อย่างไรก็ดีการบังคับใช้กฎหมายศุลกากรก็ต้องคำนึงถึงหลักการใช้ตามรัฐธรรมนูญและตามหลักทั่วไป แห่งสิทธิมนุษยชน คือการลงโทษบุคคลนั้นจักลงโทษ ใดก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นกระทำการซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และมีบทกำหนดโทษ^๑ และในกรณีที่ตามกฎหมายศุลกากรมิได้บัญญัติถึงความผิดและบทลงโทษไว้ แต่เป็นความผิดตามหลักกฎหมายทั่วไป ก็ต้องนำเอาหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายศุลกากร^๒ แต่อย่างไรก็ตาม หลักทั่วไปแห่งประมวลกฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในตัวเอง (mala in se) และมีวัตถุประสงค์ในทางคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นหลัก แต่ความผิดตามกฎหมายศุลกากรเป็นความผิดเทคนิคหรือเป็นความผิดที่เกิดจากข้อห้าม (mala prohibita)^๓ จึงมีความแตกต่างจากประมวลกฎหมายอาญาทั้งในทางลักษณะของความผิดและวัตถุประสงค์ที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง การนำหลักทั่วไปในกฎหมายอาญามาใช้จึงมีขอบเขตจำกัด

สภาพบังคับของกฎหมายศุลกากรนั้น กฎหมายได้ให้อำนาจทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการในการที่จะใช้กฎหมาย และคำวินิจฉัยของบรรดาพิจารณ์แก่บุคคลที่ใดกระทำความผิดหรือสิ่งของอันใดมาจากการกระทำความผิดในกรณีหนึ่งที่กฎหมายได้ให้อำนาจฝ่ายบริหารและตุลาการในการใช้กฎหมายศุลกากรแก่ความผิดหรือคดีเกี่ยวกับศุลกากร สภาพบังคับดังกล่าวนี้ได้

* สติศย์ ลิมพงศ์พันธุ์, "ลักษณะเฉพาะความผิดทางศุลกากร" วารสารนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๔)

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๐ มาตรา ๓๖ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒

^๒ พระราชบัญญัติกฎหมายศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ มาตรา ๑๒๐ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗.

^๓ เฉลิมชัย ศรีเลิศชัยพาณิชย์, "ความรับผิดและโทษในทางอาญาตามกฎหมายศุลกากร" กฎหมาย ปีที่ ๓๐ เล่มที่ ๒ (มี.ศ. - เม. ค. ๒๖) หน้า ๔๗ - ๕๕.

แก่ การยึดและริบทรัพย์สินตามกฎหมายศาลทหาร

๑. การยึด (Seizure)

การยึดทรัพย์สินตามกฎหมายศาลทหาร เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายบริหารที่จะดำเนินการกับผู้กระทำผิดหรือสิ่งของอันได้มาจากการกระทำผิดหรือเกี่ยวเนื่องจากการกระทำผิดผิดต่าง ๆ การยึดทรัพย์สินนี้เป็นอำนาจของกฎหมายที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔^๑ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๖๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลทหาร (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๔๘๓

การยึด คือ การถือเอาไว้ เอาจารักษาไว้ในความครอบครองของศาลทหารโดยมีการกล่าวหาว่าได้มีการกระทำผิด^๒

การยึด ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๘๓ ให้ความหมายไว้ว่า ยึด หมายถึง ถือเอาไว้ เหนี่ยว รึง จับ ถือ เอาจารักษา นับถือ

การยึด แยกต่างกับ การอายัดหรือการกักของไว้ การยึดตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศาลทหารนี้ ทรัพย์สินหรือสิ่งของใดที่จะถูกยึดต้องมีมูลความผิดตามกฎหมายและผู้มีอำนาจที่จะยึดเป็นผู้ใด มีอำนาจและวิธีการอย่างไร กฎหมายได้บัญญัติจำแนกแจกแจงรายละเอียดไว้ดังนี้ :

ก. เหตุแห่งการยึด

เหตุแห่งการยึดทรัพย์สินหรือสิ่งใด ๆ ในกรณีทั่ว ๆ ไป เป็นไปตามหลักแห่งกฎหมายมหาชน กล่าวคือ ทรัพย์สินหรือสิ่งใด ๆ ที่ยึดไว้มีเหตุหรือวัตถุประสงค์ ดังนี้

^๑พ.ร.บ. ศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๖๕ มาตรา ๒๔ บัญญัติว่า "สิ่งใด ๆ อันจะพึงริบความพระราชบัญญัตินี้ พนักงานศาลทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจมีอำนาจยึดได้ในเวลาใด ๆ และ ณ ที่ใด ๆ ก็ได้"

^๒ประพันธ์ เบนทรนพรัตน์, คำบรรยายกฎหมายศาลทหาร, หน้า ๓๕๕.

(๑) สิ่งอันพึงใช้ เป็นพยานหลักฐาน^๑

สิ่งอันพึงใช้ เป็นพยานหลักฐาน เป็นเหตุเบื้องต้นแห่งหลักกฎหมายมหาชนทั่วไป ซึ่งกฎหมายโคบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดสิ่งใด ๆ ที่เห็นว่าสิ่งนั้น จะเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้นแห่งคดีไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ได้มาจากถาวรกระทำคามฉิบหรือเกี่ยวเนื่องกับถาวรกระทำคามฉิบหรือไม่ก็ตามเป็นทรัพย์สินอันยึดไว้ เพื่อประกอบการพิจารณาคดีเบื้องต้นในฐานะพยานหลักฐาน เป็นไปตามหลักแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๕ (๑) มาตรา ๔๕ วรรคแรก และมาตรา ๕๔

(๒) สิ่งอันพึงต้องริบ^๒

สิ่งใด ๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดไว้ ตามหลักทั่วไปของกฎหมายมหาชนในเบื้องต้นเป็นการยึดเพื่อประกอบการพิจารณาคดีในฐานะพยานหลักฐาน แลแต่หากว่าเมื่อใดสิ่งที่ได้มาจากถาวรกระทำคามฉิบหรือได้ใช้ในถาวรกระทำคามฉิบหรือมีลักษณะเป็นความฉิบอยู่ในตัวเอง หรือเกี่ยวเนื่องกับกรณีต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อันถือได้ว่าสิ่งของนี้เป็นสิ่งที่ต้องใช้หรือมีส่วนสำคัญในการดำเนินการพิจารณาคดี ซึ่งสิ่งของเหล่านี้อาจเป็นสิ่งที่ศาลจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ริบ เป็นไปตามหลักแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔ เพราะโดยปกติแล้วอำนาจในการริบทรัพย์สินหรือสิ่งของใดเป็นอำนาจเฉพาะของศาล แต่การที่ศาลจะพิจารณาให้ริบทรัพย์สินหรือสิ่งใด ๆ จะต้องปรากฏว่าทรัพย์สินหรือสิ่งของเช่นนั้น ให้นำมาสู่การพิจารณาของศาลแล้ว ฉะนั้นโดยทั่วไปกฎหมายจึงบัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดสิ่งใด ๆ อันพึงต้องริบไว้ เพื่อให้สิ่งของนั้นเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาของศาล

สำหรับกฎหมายชุดถาวรแล้วการยึดสิ่งของอันพึงต้องริบเป็นหลักสำคัญ ความที่โคบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. ชุดถาวร พ.ศ. ๒๔๖๘ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "สิ่งใด ๆ อันจะพึงริบตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานชุดถาวร พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจยึด" คำว่า "สิ่งใด ๆ อันจะพึงริบตามพระราชบัญญัตินี้" หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่กฎหมายชุดถาวรถือว่า เป็นความฉิบและมีโทษให้ริบทรัพย์สิน และ "ตามพระราชบัญญัตินี้" หมายถึงเฉพาะ พระราชบัญญัติชุดถาวรที่กำหนดโทษริบทรัพย์สินไว้เท่านั้น ไม่หมายรวมถึง การริบทรัพย์สินในกรณีตาม

^๑ อเนก อรรถนาลัย, ของกลางในคดีชุดถาวร, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๑๔) : หน้า ๑๔

^๒ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๑๓

กฎหมายอื่น ๆ แม้จะเป็นคดีความผิดแห่งกฎหมายศาลอากรก็ตาม

สิ่งใด ๆ อันจะวิบัติตามกฎหมายศาลอากร โศก

๒.๑) ของใด ๆ อันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติศาลอากร พ.ศ. ๒๔๖๕ ให้วิบัติโดยมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติศาลอากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๒

ก. ความผิดฐานลักลอบหนีศาลอากร ของที่ลักลอบหนีศาลอากรอันเป็นความผิดฐานนี้ จะเป็นของที่ต้องเสียหายหรือไม่ต้องเสียหายก็ได้ อาจเป็นของต้องห้ามต้องจำกัดด้วยก็ได้ ลักษณะสำคัญของความผิดฐานนี้คือ การนำของ เข้าหรือส่งของออกโดยไม่ผ่านศาลอากร หรือลักลอบย้ายของนำเข้ามาคงกล่าวไปจากเรือกำปั่น ท่าเทียบเรือ โรงเก็บสินค้า คลังสินค้าที่มั่นคง หรือโรงเก็บของ^๒

ความผิดฐานนี้ ไม่ว่าจะเป็ความผิดฐานพยายาม หรือความผิดสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็ตัวการหรือผู้สนับสนุนก็ตาม ก็จะได้รับโทษเท่าเทียมกัน และในความผิดฐานนี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำแต่อย่างใด เพียงแต่มีเจตนาพิเศษ เพื่อที่จะฉ้อค่าภาษีเพียงอย่างเดียวกั้เพียงพอแล้ว ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากหลักการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาตามหลักทั่วไป ที่เป็เช่นนี้เป็ไปคามบทบัญญัติแห่ง มาตรา ๑๖ พระราชบัญญัติศาลอากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๒^๓

พระราชบัญญัติศาลอากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า "ของใด ๆ อันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติศาลอากร พุทธศักราช ๒๔๖๕ ประกอบด้วยมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติศาลอากร (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๔๘๒ ท่านให้วิบัติโดยนิพัตถ์ว่า บุคคลผู้ใดจะต้องรับโทษหรือไม่"

๒ มาติค วิทยาเต็ม, ภาษีและกฎหมายศาลอากร, บูรพาสิทธิการพิมพ์ (ครั้งที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๒๖ : หน้า ๒๕

๓ มาตรา ๑๖ บัญญัติว่า "การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ และมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติศาลอากร พ.ศ. ๒๔๖๕ นั้น โศกถือว่าเป็นความผิดโดยนิพัตถ์คงค่านี้ถึงว่าผู้กระทำมีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่"

ข. ความนิรฐานะนำของคองห้ามคองจำกัดเข้ามาในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

ของคองห้าม คือ ของที่มีกฎหมายห้ามมิให้นำเข้าหรือส่งออก เช่น วัตถุลามก ยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

ของคองจำกัด คือ ของซึ่งมีกฎหมายบังคับมิให้นำเข้าหรือส่งออกโดยเสียภาษีอย่างเสรี แต่คองปฏิบัติตามข้อบังคับในเรื่องนั้น ๆ ความแต่กฎหมายจะมีบัญญัติไว้ด้วย เช่น จะคองมิใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกของพนักงานเจ้าหน้าที่ จะคองมิใบรับรองมาตรฐานสินค้า หรือจะคองบรรจุ หรือใส่ในหีบห่อตามลักษณะที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น ของคองจำกัดหรือจำกัดนั้น ถ้าทำถูกต้องตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว ก็นำเข้าหรือส่งออกได้

ความนิรฐานะนี้ เน้นหมายถึง ลักษณะของสิ่งของนั้นว่าเป็นของซึ่งคองห้ามหรือคองจำกัด การนำเข้าโดยลักลอบหรือโดยเปิดเผยก็เป็นความนิรฐานะทั้งสิ้น และไม่ว่าจะเป็นการหรือผู้กระทำการช่วยเหลือ สนับสนุน ก็ไ้รับโทษเท่าเทียมกัน^๒

ค. ความนิรฐานะหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากร ความนิรฐานะนี้เน้นลักษณะการผ่านของ คือ ของที่นำเข้าหรือส่งออกนั้นคองเป็นของคองเสียภาษี มิไ้ลักลอบเข้ามาผ่านศุลกากรโดยใ้ข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อมิให้เสียค่าภาษีหรือเสียน้อยกว่าที่พึงคองเสีย เช่น สำแดงปริมาณเท็จ ราคาเท็จ พิกัดอัตราศุลกากร หรือลักษณะของเท็จ เป็นต้น ทั้งนี้ จะเห็นว่าการความนิรฐานะหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากรนี้จะประกอบไป้กับความนิรฐานะสำแดงเท็จตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๔๔^๓

ความนิรคตตามมาตรา ๒๗ นี้ไม่ว่าจะเป็นการนิรฐานะใด ๆ ก็ตาม ถ้าหากของที่เกิดจากกการกระทำความนิรคตตามมาตรา ๒๗ ฐานนิรฐานะหนึ่ง ของนั้นถือไ้ว่าเป็นสิ่งอันสิ่งจะคองริบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑มานิต วิทยาเต็ม, ภาษีและกฎหมายศุลกากร, หน้า ๒๔๑

^๒เรื่องเดียวกัน : หน้า ๒๔๑

^๓เรื่องเดียวกัน : หน้า ๒๔๑

๒.๒) เรือที่อยู่ในเขตท่าและมีสินค้าในเรือ และภายหลังมาปรากฏว่าเรือดำ
นี้เบาลอยตัวขึ้น หรือมีแค่อับเฉา และนายเรือไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่า สินค้าขึ้นโดยชอบ
ด้วยกฎหมายให้รับตัวเรือไว้ได้ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ ความ
ผิดตามมาตรา^๒ของอันพึงจะต้องรับ คือ ตัวเรือที่บรรทุกสินค้าเข้ามาในเขตท่า ความผิดฐาน
นี้จะเป็นกรณีความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามพิธีการศุลกากรให้ถูกต้อง^๓

๒.๓) ของในตู้เรือใด เป็นหีบห่อซึ่งมีขนาดหรือลักษณะชักคอดกฎหมายศุลกา
กรหรือประกาศอื่น ของที่เกิดจากความผิดฐานนี้ เป็นของที่เกิดจากความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามพิธี
การศุลกากร เช่นเดียวกัน จึงเป็นสิ่งอันจะพึงรับตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร
พ.ศ. ๒๔๖๔^๒

๒.๔) เรือชนิดใด ๆ อันมีระวางบรรทุกไม่เกินสองร้อยห้าสิบตันก็ ๓๓ เกวียน
ยามพาหนะ หีบ หรือ ภาชนะอื่นใด หากใช้ในการย้ายถนซ่อนเร้น หรือซ่อนของที่ยังมีค่าเสีย
ค่าภาษี หรือของต้องห้าม ของต้องกำกักรวมทั้งของใด ๆ ที่บรรทุกหรือบรรทุกมาด้วย (เงิน
แต่ของที่บรรทุกเข้ามาในเรือ) เป็นสิ่งอันจะพึงต้องรับ มาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติศุล
กากร พ.ศ. ๒๔๖๔ สิ่งอันจะพึงต้องรับในกรณีนี้ เป็นสิ่งซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิดฐาน
ลักลอบ หรือหลีกเลี่ยงอันเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร^๓

๒.๕) ของใด ๆ อันเนื่องด้วยความผิดอันเกี่ยวกับการนำเข้ามาหรือส่งออกไปโดย
ทางไปรษณีย์เป็นของอันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ๒๔๖๔
จึงเป็นสิ่งอันจะพึงต้องรับตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๖๒^๔

๒.๖) หีบห่อที่ประสงค์จะส่งออกไปกับเรือลำใด ถ้านายเรือสำนักราบงานว่า
ไม่รู้ว่าภายในหีบห่อดังกล่าวนี้มีของสิ่งใดบ้าง เมื่อพนักงานศุลกากรสั่งให้เปิดหีบห่อออกตรวจ
ดูปรากฏว่าในหีบห่อนั้นมีของซึ่งต้องห้ามมิให้นำเข้ามา ก็ให้รับของนั้นไว้ตามมาตรา ๓๕ แห่ง
พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ เว้นแต่ขิมขี้จะอนุญาตให้ส่งออกไป ก็ถือว่าหีบห่อที่จะส่ง
ออกนี้ เป็นสิ่งอันจะพึงต้องรับตามมาตรา ๓๕^๕

^๒ ประพันธ์ เนตรนพรัตน์, คำบรรยายกฎหมายศุลกากร, หน้า ๓๔๔ - ๓๔๖

^๓ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

^๓ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

^๔ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

^๕ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

๒.๓) ของโคซึ่งโคทำหันบนไว้ หรือให้ประกันไว้ว่าจะส่งออกโดยเรือลำใด มีโคนำลงบรรทุกให้เสร็จก่อนเรือลำนั้นออก ก็ให้รับของมันไว้ตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ กรณีเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งอันจะพึงต้องรับ อันเกิดจากความฉ้อฉลฐานไม่ปฏิบัติตามพิธีการศุลกากรให้ถูกต้อง*

๒.๔) ของโคที่ขอคืนหรือได้อนุญาตคืนค่าภาษีแล้ว โดยบรรทุกลงเรือหรือนำไปยังท่าเทียบท่าเรือ ท่าเทียบเรือ หรือที่อื่นเพื่อส่งออกไป และพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่าของนั้นไม่ตรงตามใบขนส่งสินค้าขาเข้า บัญชีบรรทุกสินค้า คำขอรับ หรือเอกสารอื่นใดก็ดี หรือถ้าคำร้องขออันเกี่ยวข้องกับนั้นปรากฏว่าเป็นการทุจริตด้วยประการใดก็ดี ของนั้นรวมทั้งหีบห่อและของสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ในหีบห่อนั้น เป็นของหรือสิ่งอันจะพึงต้องรับตามมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕^๒

๒.๕) เรือลำใดบรรทุกสินค้าลงหรือถ่ายสินค้าออก ณ ที่นอกเรือภายนอกใด ๆ ก็ดี หรือ ณ ที่แห่งใด ๆ อันมิใช่ภูมิที่ตั้งโดยมิได้รับความยินยอมของอธิบดี บรรดาสินค้าที่โคบรรทุกลงหรือขึ้น หรือวาง หรือเหลืออยู่ในเรือนั้น ให้รับเสียตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งอันจะพึงรับอันเกิดจากความฉ้อฉลฐานไม่ปฏิบัติตามข้อควบคุมในเขตควบคุมศุลกากร^๓

๒.๖) ของที่เก็บไว้ในคลังสินค้า มิได้เก็บไว้ในหีบห่อตามที่เป็นอย่าง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจรายการก็ดี หรือภายหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงในการบรรทุกเข้าหีบห่อ หรือเปลี่ยนแปลง เลขหีบห่อก็ดี หรือขนย้ายของไปจากห้องในคลังสินค้า ซึ่งเก็บไว้ที่นั้นก็ดี หากมิได้ทำค่อหน้าและได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ของและหีบห่อนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งอันจะพึงต้องรับตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ อันเนื่องจากความฉ้อฉลฐานไม่ปฏิบัติตามพิธีการศุลกากรให้ถูกต้อง^๔

๒.๗) ของโคที่ไถ่ยื่นใบขนเพื่อเก็บในคลังสินค้า มิได้เก็บให้ถูกต้องตามใบขนก็ดี หรือเมื่อได้เก็บไว้ในคลังสินค้าแล้วไถ่ขอรับ หรือย้ายขนไปจากคลังสินค้าด้วยประการ

* เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

^๒ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

^๓ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

^๔ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

ใด ๆ หรือไถ้ออกจากหีบห่อ หรือย้ายจากหีบห่ออันหนึ่ง ไปบรรจุหีบห่ออีกอันหนึ่ง หรือทำด้วย
ประการอื่นใดก็ดี เพื่อที่จะขนย้ายหรือซ่อนเร้น โดยมีขอบข่ายกฎหมายไซ้ร ของนั้นก็เป็สิ่ง
อันจะพึงต้องริบตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๕๒ พระราชบัญญัติศุลกากร ๒๔๖๕^๑

๒.๑๒) ของที่เก็บในคลังสินค้าทัณฑ์บน ถ้าในเวลาใดเวลาหนึ่ง ปรากฏว่า
ของในคลังสินค้านี้มีปริมาณน้อยกว่าที่จดไว้ในใบขนสินค้าเดิมเมื่อนำของนั้นเข้าเก็บ และปริ-
มาณที่ต่างกันนี้ไม่มีเหตุผลปรากฏในบันทึกของพนักงานกักหรือไม่ปรากฏในเหตุที่อธิบดีหากได้
เห็นสมควรอนุญาตมิให้ต้องคิดค่าการระศึกพันนั้นก็ดี ของนั้นเป็นความผิดตามมาตรา ๕๖ แห่ง
พระราชบัญญัติ ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นสิ่งอันจะพึงต้องริบตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราช-
บัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๒^๒

๒.๑๓) ของหึ่งปวงอันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติ
ศุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๐ ในเรื่องเกี่ยวกับการขนส่งของ หรือพยามขนส่งของตาม
ทางใด ๆ นอกจากทางอนุมัติ หรือในเวลาใด ๆ นอกจากเวลาที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา ของหึ่งปวงเหล่านี้เป็นสิ่งที่อันจะพึงต้องริบตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราช
บัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๐ อันเกิดจากความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามข้อควบคุมใน
เขตควบคุมศุลกากร^๓

ของอันเนื่องด้วยความผิดหึ่ง ๑๓ มาตรา ดังกล่าวข้างต้น จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งอันจะ
พึงต้องริบตามพระราชบัญญัตินี้ ตามความหมายในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.
๒๔๖๕ ถ้าหากเป็นของที่เกิดจากการกระทำความผิดตามมาตราอื่น เช่น มาตรา ๒๗ ทวิ หรือ
มาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นต้น ถือได้ว่าเป็นของอันจะพึงต้อง
ริบเช่นกัน แต่เป็นสิ่งที่อันจะพึงต้องริบตามกฎหมายอื่น คือ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา
๓๓ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๗ ทวิ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.
๒๔๖๕ มิได้บัญญัติเรื่องการริบทรัพย์ไว้ ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจยึดตามหลักทั่วไป
แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจยึดตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร
พ.ศ. ๒๔๖๕^๔

^๑ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๕

^๒ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๖

^๓ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๖

^๔ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๔๖

(๓) สิ่งที่ศาลสั่งให้ยึด

การยึดทรัพย์สินในกรณีนี้ เป็นกรณีที่เกิดขึ้นภายหลังศาลมีคำพิพากษาให้ริบไว้แล้ว ศาลจึงมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ไปยึดอันเป็นผลของคำพิพากษา เพื่อจะบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้น เกิดจากกรณีทรัพย์สินนั้นไม่ได้นำมาสู่การพิจารณาพิพากษา ซึ่งแตกต่างกับการยึดใน ๒ กรณีดังกล่าวข้างต้น ที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดได้เองโดยผลของกฎหมาย การยึดทรัพย์สินที่ ศาลมีคำพิพากษาให้ริบ เป็นการยึดตามหลักแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗^๒ ซึ่ง เป็นการบังคับคดีให้ผู้ที่ศาลมีคำสั่ง หรือคำพิพากษาลงโทษให้ริบทรัพย์สินนั้น ส่งทรัพย์สินที่ริบ ถ้าหากว่าไม่ส่งภายในเวลาที่ศาลกำหนด ศาลก็มีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานไปทำการยึดทรัพย์สินนั้นหรือยึดทรัพย์สินอื่นของผู้ถูกลงโทษมาชดเชยราคาจนเต็ม

ดังนั้น การยึดในกรณีนี้จึง เป็นผลจากการที่ศาลมีคำพิพากษาให้ริบแล้วตามหลักแห่งประมวลกฎหมายอาญา มิใช่เป็นการยึดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ มาตรา ๒๔

จึงสรุปได้ว่า การยึดตามกฎหมายศุลกากรนี้ จะต้อง เป็นการยึดในสิ่งอันจะพึงริบซึ่ง ใ้มีบัญญัติไว้ใน ๑๓ มาตราดังกล่าวข้างต้น จึงจะถือว่าเป็นการยึดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยนัยแห่งมาตรา ๒๔ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๔๘๙ ถ้าหากว่าเป็นการยึดโดยอาศัยอำนาจของกฎหมายอื่นแล้วหรือตามมาตราอื่นในกฎหมายศุลกากร นอกจาก ๑๓ มาตราดังกล่าวแล้ว ก็มีใช่เป็นสิ่งอันจะพึงริบตามพระราชบัญญัติในความหมายแห่งมาตรา ๒๔ พระราชบัญญัติศุลกากร ๒๔๖๕ และจะเป็นสิ่งอันจะพึงริบต้อง เป็นสิ่งที่ เป็นความผิดกฎหมายศุลกากรในฐานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ถ้าหากว่ามีใช้สิ่งที่เกิดจากความผิดดังกล่าวแต่เป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายก็ถือว่ามิใช่สิ่งที่จะพึงริบตามมาตรา ๒๔ นี้ ก็จะเห็นได้จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่

^๑ อเนก อรรถนารถย์, ของกลางในคดีศุลกากร, หน้า ๑๔

^๒ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๗ บัญญัติว่า ถ้าผู้ซึ่งศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ริบไม่ส่งภายในเวลาที่ศาลกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งบังคับต่อไปนี้

- (๑) ให้ยึดทรัพย์สินนั้น
- (๒) ให้ชำระราคาหรือสั่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดเชยราคาจนเต็มหรืออายัด

นอกจากนี้ยังมีรวมถึงของต้องห้ามต้องจำกัด เช่น ยาเสพติดให้โทษ วัตถุอันตราย เป็นของต้องห้ามในการนำเข้าและส่งออก รถยนต์ เงินตรา เป็นของต้องจำกัด หมายความว่า การที่จะนำของดังกล่าวนี้เข้ามาในหรือออกนอกราชอาณาจักรได้ จะต้องได้รับอนุญาตจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ เป็นต้น

ในกรณีเกี่ยวกับเรื่องเงินตรา มีคดีที่น่าสนใจอยู่คดีหนึ่ง คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๔/๒๕๖๔ (อัยการหนองกาย โจทก์ นายเจริญศักดิ์ พงศ์กาไทยจำเลย)

ศาลฎีกาพิพากษาว่า ธนาคารของกลาง เป็นธนาคารรัฐ บาลไทย และเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในประเทศไทย มีใช้สิ่งของอันอาจนำไปจำหน่ายเป็นสินค้าอย่างธรรมดาที่ทั่วไปได้ ธนาคารของกลางจึงมีไร "ของ" ตามความหมาย ในมาตรา ๒๗ แห่ง พ.ร.บ. สุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๔ การที่จำเลยนำธนบัตรของกลางออกไป และเข้ามาในราชอาณาจักร จึงไม่เป็นความผิดตาม พ.ร.บ. สุลกากร มาตรา ๒๗

ธนบัตรและเรือพลายาวของกลางมีใช้ทรัพย์สินที่จำเลยมิใช่เป็นความผิดได้ใช้ หรือมิใช่เพื่อใช้ในการกระทำผิด และการกระทำของจำเลยมิได้เป็นความผิดตาม พ.ร.บ. สุลกากรจึงรับธนบัตร และเรือพลายาวของกลางไม่ได้ ทั้งจ่ายรางวัลให้เจ้าพนักงานผู้จับก็ไม่ได้

โดยมีหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา นี้ว่า "ของ" ในคดีนี้ คือ ธนบัตรรัฐบาลไทย ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่ามีไรเป็น "ของ" ตาม พ.ร.บ. สุลกากร การนำธนบัตรไทยออกไปและเข้ามาในราชอาณาจักร จึงไม่เป็นความผิดฐานนำของออกไปและเข้ามาโดยไม่ผ่านศุลกากร และเมื่อไม่ผิดจึงรับธนบัตร โดยอาศัย พ.ร.บ. สุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๗ ไม่ได้

แต่ถ้าของ เป็นธนบัตรหรือเงินตราต่างประเทศ ผลอาจจะเปลี่ยนไปได้ก็ เพราะเคยมีฎีกาที่ ๕๐๘/๒๕๕๒ วินิจฉัยเอาไว้ว่า นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรนั้น ย่อมเป็นการนำของต้องห้าม ต้องจำกัดเข้ามา อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. สุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๒๗ ด้วย และเงินตราก็กล่าวยอมเป็นของต้องรับความมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ. สุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๒

ก่อนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๓/๒๕๖๒ ...และคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ พ.ศ. ๒๕๖๗) ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแนวเดียวกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาอ้างว่าไม่มีข้อที่นำส่ง เกณฑ์การจำกัดเกี่ยวกับเงินตรา เป็นนโยบายของรัฐทางด้านการบริหารการเงินตรา ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมการนำเงินตราออกนอกประเทศ ในแง่นโยบายจึงถือว่ารัฐประสงค์จะ "จำกัด" (Restrict) การส่งเงินตราออกนอกราชอาณาจักร เงินตราจึงเป็น "สิ่งใดๆ" (Anything) ที่รัฐจะจำกัดการส่งออกไป โดยกฎหมายว่าด้วยการแลกเปลี่ยนเงิน ซึ่งโดยผลของกฎหมาย การนำออกไปโดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมมีความผิดตามมาตรา ๒๗ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ อันเป็นสิ่งอันพึงต้องรับและยึดได้ตาม มาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๗ ประกอบด้วยมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๒

๒) ต้องเป็นทรัพย์สินที่นำเข้าหรือส่งออกตามกฎหมาย หรือทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดคดีศุลกากร

ก. ทรัพย์สินที่นำเข้าหรือส่งออกตามกฎหมาย

หมายถึงทรัพย์สินที่มีลักษณะเป็นความผิดโดยสภาพในตัวของมันเอง เช่น ฆนัตกร ปลอม ยาเสพติดให้โทษ วัตถุสามก เป็นคนและ/หรือทรัพย์สินนั้นโคมาจากการกระทำ ความผิดหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำ ความผิดในคดีศุลกากร ซึ่งจะมีความหมายคล้ายคลึงกับทรัพย์สิน แห่งประมวลกฎหมายศุลกากรตามลักษณะความผิด ๒ ประการและต้องเป็นทรัพย์สินอันเกิดจาก เหตุอันจะพึงรับตาม ๑๓ มาตรา ทั้งรายละเอียดอ้างแล้วข้างต้น จึงจะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ ต้องยึดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๒๔ เช่น ฆนัตกรปลอม หรือเฮโรอีน อันเป็นยาเสพติดให้โทษ ถ้าผลิตในเมืองไทยก็จะไม่ใช่ความผิดตามกฎหมายศุลกากร ถ้าหาก เมื่อใดได้มีการลักลอบหรือพยายามลักลอบส่งออกไปนอกประเทศก็จะ เป็นของที่เกิดจากความ ผิดฐานลักลอบตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ จึง เป็นสิ่งที่จะต้อง ยึดไว้ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔

ข. ทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำ ความผิด

ในกรณีเช่นนี้หมายถึง พาหนะที่ใช้ในการกระทำ ความผิดตามกฎหมายศุลกากร ซึ่งจะคล้ายคลึงกับมาตรา ๓๓ (๑) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกฎหมายศุลกากร โภบัญญัติ ไว้ในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ โดยได้กำหนดพาหนะที่ใช้ในการ กระทำ ความผิดอันเป็นสิ่งที่ต้องรับ ดังนี้

ก. เรือชนิดใด ๆ เรือที่ยึดได้ตามมาตรา ๒๔ นี้จะต้องเป็นเรือที่มีระวาง

บรรทุกไม่เกิดสองร้อยห้าสิบคัน ถ้าหากเกินกว่าสองร้อยห้าสิบคันแล้วก็ไม่สามารถที่จะยึดได้
ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเรือชนิดใดก็ตาม เช่น เรือใบ เรือยนต์ เรือแจว หรือเรือบรรทุกผู้โดยสาร
เป็นต้น ถ้าหากมีระวางบรรทุกไม่เกิดสองร้อยห้าสิบคันแล้วก็สามารถยึดได้ ถ้าหากได้เรือ
เหล่านี้กระทำการฉีกความกฎหมายสูงสุดถาวร ในความฉีกฐานลักลอบ หลีกเลี่ยง ของที่ยังมิได้
เสียภาษี ของต้องจำกัด หรือของต้องห้าม

ร. รถ มิได้มีบัญญัติไว้ว่าเป็นรถชนิดใด ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นรถโดยสาร หรือ
รถบรรทุกไม่ว่าจะเป็นรถสองล้อ สี่ล้อ หกล้อ หรือสิบล้อ ถ้าหากได้ใช้กระทำการฉีกความกฎ-
หมายสูงสุดถาวรดังกล่าวแล้วก็ยึดได้

- ก. เถวียน
- ง. ยานพาหนะ (conveyance)
- จ. หีบหรือภาชนะอื่นใดก็ได้ (box, chest or other receptable)

ทรัพย์สินที่ได้ใช้เป็นยานพาหนะในการกระทำการฉีกความฉีกโดยใช้ในการขายถอม ซ่อม
เรือนราษฎรของที่ยังมิได้เสียภาษี ของต้องจำกัด ต้องห้าม เป็นของอันจะพึงวิบจึง เป็นทรัพย์สินที่ยึด
ได้ตามมาตรา ๒๔ แต่กรณีเช่นนี้มีข้อยกเว้นว่า จะยึดอากาศยานประเทศใด ๆ ไม่ได้ ตาม
บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๓ พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๐ แม้ว่ามาตรา ๑๒ แห่ง
พ.ร.บ. ศุลกากรจะนำไปใช้บังคับแก่การเดินอากาศยาน

ตามมาตรา ๑๒ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร ๒๔๖๔* ก็ตาม แต่ห้ามมิให้รับอากาศ-
ยานไม่ว่าประเทศใด ๆ ดังนั้นอากาศยานไม่ว่าประเทศใด ๆ จึงไม่อยู่ในรายชื่อที่จะยึด แม้จะ

*ความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มีข้อความสำคัญ
อยู่ตอนหนึ่งว่า "พระราชบัญญัตินี้..... และเมื่อใดมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่ง
มาตรานี้ถ้อยคำและสำนวนที่ใช้นั้นให้หมายความแต่ถึงความรวมไปถึง รถไฟ ล้อเลื่อน คน
หามหาม สัตว์บรรทุก อากาศยาน....."

มาตรานี้บัญญัติขึ้นมาเพื่ออุดช่องว่างในกรณีที่มาตราอื่นในพระราชบัญญัติศุลกากรมิ
ได้บัญญัติไว้ โดยได้ขยายความในส่วนที่เกี่ยวข้องของที่ใช้เป็นพาหนะโดยให้กินความรวมไป
ถึงรถไฟ ล้อเลื่อน คนหามหาม สัตว์บรรทุก และอากาศยานด้วย

ไว้เป็นพยานะในการกระทำความผิดตามกฎหมายศาลอากรตั้งกล่าวก็ตาม

ก. ผู้มีอำนาจยึด

ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๔ พ.ร.บ. ศาลอากร พ.ศ. ๒๔๖๔ ให้อำนาจแก่พนักงานศาลอากร พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเป็นผู้มีอำนาจยึด ซึ่งจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

พนักงานศาลอากร

๑. "พนักงานศาลอากร" ในบทวิเคราะห์ศัพท์แห่งมาตรา ๒ พระราชบัญญัติศาลอากร พ.ศ. ๒๔๖๔ บัญญัติว่า "หมายความและกินความไปถึงบุคคลใด ๆ ซึ่งรับราชการในกรมศาลอากร หรือนายทหารแห่งราชนาวี หรือนายอำเภอ หรือผู้ช่วยนายอำเภอซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษโดยกระทรวงมหาดไทยแทนกรมศาลอากร"

นอกจากนี้ยังมีมาตรา ๓ วรรค ๔ แห่ง พ.ร.บ. ศาลอากร (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๔๘๐ นิยามคำว่า "พนักงานศาลอากร" ให้หมายรวมถึงตลอดถึงพนักงานใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแต่งตั้งให้กระทรวง เป็นพนักงานศาลอากรด้วย

ผู้นำร่องก็อาจเป็น "พนักงานศาลอากร" ได้ ภายใต้เงื่อนไขในมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๒)

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า พนักงานหรือพนักงานศาลอากร ได้แก่ บุคคลต่อไปนี้

"พ.ร.บ. การเดินเรือแห่งประเทศไทย ๒๔๗๗ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า ขณะที่ผู้นำร่องอยู่ในเรือลำใด ๆ ถ้าไม่มีเจ้าพนักงานศาลอากรอยู่ในเรือลำนั้นก็ยกให้ผู้นำร่องผู้นั้นทำการเป็นเจ้าพนักงานศาลอากรในเหตุที่จะมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลอากรเกิดขึ้นได้

ถ้าปรากฏว่าได้มีการที่จะขนถ่ายสินค้าใด ๆ ออกจากเรือหรือบรรทุกขึ้นเรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้ผู้นำร่องบอกกล่าวแก่นายเรือถึงการกระทำความผิดเช่นนั้นเมื่อได้บอกกล่าวแล้ว นายเรือผู้นั้นยังพยายามกระทำความผิดนั้นผู้นำร่องมีอำนาจยึดเรือนั้นไว้รอคำสั่งของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต่อไป

ประพันธ์ เนตรนพรัตน์, คำบรรยายกฎหมายศาลอากร, หน้า ๓๕๐ - ๓๕๕

๑.๑) บุคคลใด ๆ ซึ่งรับราชการในกรมศุลกากร* ซึ่งเป็นผู้ที่กรมศุลกากรกำหนด หรือแต่งตั้ง ใ้มีอำนาจในการตรวจค้นยึดของลักลอบหนีศุลกากรหรือจับผู้กระทำความผิด ตาม ประมวลข้อบังคับศุลกากร หมวด ๒ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติศุลกากร กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานศุลกากรไว้แตกต่างกัน

๑.๒) นายทหารแห่งราชนาวิ ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษให้กระทำการแทนกรมศุลกากร การแต่งตั้งนายทหารแห่งราชนาวิให้กระทำการแทนกรมศุลกากรนั้น ใ้มีประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๑๗ แต่งตั้งให้นายทหารเรือชั้นสัญญาบัตร ประจำการตำแหน่งผู้บังคับการกองเรือ ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับหมู่เรือ ผู้บังคับการเรือ ผู้ควบคุมเรือ หรือนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการแทนตำแหน่งดังกล่าว ตลอดจนนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตร ประจำการในกองเรือ หมวดเรือ หมู่เรือ และเรือ ในขณะที่ออกปฏิบัติหน้าที่ราชการกับเรือของกองทัพเรือในตำแหน่งหรือเกี่ยวเนื่องกับตำแหน่งดังกล่าวข้างต้นเป็นพนักงานศุลกากรตามความในมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๑๐ มีอำนาจความกฎหมายศุลกากรในฐานะพนักงานศุลกากรทุกประเภท^๒

๑.๓) นายอำเภอหรือผู้ช่วยนายอำเภอซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษให้กระทำการแทนกรมศุลกากร ซึ่งเคยได้รับแต่งตั้งให้กระทำการแทนกรมศุลกากรหลายแห่งด้วยกัน สมัยก่อน คำนศุลกากรที่อยู่ห่างไกล และมีการนำเข้าส่งออกไม่มากนัก นายอำเภอซึ่งคำนศุลกากร บางแห่งตั้งอยู่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นายคำนศุลกากรด้วย เช่น คำนศุลกากรเขมราฐ ชาติพนม ฯลฯ ทางกรมศุลกากรจะชักกล่าวถึงเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยไปปฏิบัติงานที่คำนนั้น ๆ เรื่งกันใน สมัยนี้ว่า "คำนฝากอำเภอ" แต่ปัจจุบันนี้ กรมศุลกากรใ้มีงบประมาณและอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้น พนักงานศุลกากรทุกคนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ทุกคำนศุลกากร ล้วนเป็นบุคคลที่รับราชการในกรมศุลกากรทั้งสิ้น ไม่ต้องฝากอำเภออีกต่อไป^๓

๑.๔) พนักงานใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้กระทำการเป็นพนักงานศุลกากร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาจแต่งตั้งพนักงานใด ๆ ที่เห็นสมควรให้กระทำการเป็นพนักงาน

* เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๕๐ - ๓๕๕

^๒ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๕๐ - ๓๕๕

^๓ เรื่องเดียวกัน

งานตุลาการใด เช่น เคยแต่งตั้งบุคคลที่มีได้รับราชการในกรมตุลาการ เป็นกรรมการควบคุม
พิธีการตุลาการ เกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกพร้อมกับคณะกรรมการอื่น ๆ ซึ่งเป็นข้าราชการ
ตุลาการมีหน้าที่ควบคุมการปล่อยสินค้าขาเข้าที่ท่ากรุง เทพฯ

พนักงานใด ๆ ในกรณีเช่นนี้จะรวมถึงบุคคลอื่นที่มีได้รับราชการในกรมตุลาการด้วย
หรือ

ท่านอาจารย์ประพันธ์ เนตรพรัตน์ ได้ให้ความเห็นว่า

"คำว่าพนักงานใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีจะแต่งตั้งให้กระทำการเป็นพนักงานตุลาการนั้นจะต้อง
เป็นข้าราชการหรือพนักงานใด ๆ ก็ใด เพราะคำว่าพนักงานมีความหมายกว้าง เช่น ความ
หมายของคำว่าพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งกินความถึงบุคคลไม
วาระชั้นหรือตำแหน่งใด ซึ่งปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมมีความหมายเป็นพิเศษ
เกี่ยวกับการรับผิดชอบกฎหมายฉบับนั้นเท่านั้น หุใดทำให้บุคคลนั้นเป็นพนักงานโดยทั่วไปไม่
คณะกรรมการกฎหมายตุลาการได้ประชุมเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ และลงมติว่า คำว่า
พนักงานใด ๆ ในที่นี้จะต้องเป็นข้าราชการหรืออภินัยหนึ่งคือ เจ้าพนักงานนั่นเอง ซึ่งรับ ราช-
การที่กรมอื่นอยู่ก่อนแล้ว จึงจะได้รับแต่งตั้งให้กระทำการ เป็นพนักงานตุลาการใด"

๒. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ตามกฎหมายตุลาการมีบัญญัติหรือวิเคราะห์ไว้ จึง เป็นไปความประมวลกฎ-
หมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา ๒ อนุมาตรา ๑๒" ซึ่งหมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมาย
ให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยปกติหมายถึง เจ้าพนักงาน
ตำรวจที่มีอำนาจและหน้าที่ต้องรักษาการตามกฎหมายเกี่ยวกับความฉิคาญาทุกอย่าง และให้
รวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ทำนองเดียวกันด้วย ส่วนพนักงานอื่น ๆ อัน
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา ๒ บัญญัติให้รวมไว้นั้น ก็รวมถึง พนักงาน
เจ้าหน้าที่กรมตุลาการด้วย แต่จะ เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ คอเมื่อใดทำการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เรื่องเดียวกัน : หน้า ๓๕๐ - ๓๕๕

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา ๒ อนุมาตรา ๑๒ บัญญัติว่า
"พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหมายความถึง เจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่
รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้ง พัสติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมตุ
ลาการ กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่พนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอัน
เกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

เกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

ดังนั้น พนักงานตุลาการซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเช่นกันจึงมีอำนาจหลายฐานะ ในการยึดตามมาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. ตุลาการ พ.ศ. ๒๔๘๖ นี้ด้วย แต่เนื่องจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้เป็นพนักงานตุลาการด้วยไม่ ดังนั้นการที่จะมีอำนาจยึดหรือไม่กฎหมายจึงต้องบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง มาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. ตุลาการ พ.ศ. ๒๔๖๕ นี้ ใ้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจยึดได้ก็ด้วย ถ้าหากกฎหมายมิได้ระบุไว้โดยชัดแจ้งแล้ว พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจจะไม่มีอำนาจยึดในสิ่งอันจะพึงรับตามกฎหมายตุลาการ แต่จะเป็นการยึดตามหลักกฎหมายอื่น หรือตามหลักทั่วไป แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีผลทำให้สิ่งที่ยึดไว้นั้นไม่อาจตกเป็นของแผ่นดินโดยผลของกฎหมายตามมาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. ตุลาการ พ.ศ. ๒๔๖๕

ง. วิธีการยึด

ทั้งที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้นว่ามีอำนาจในการยึดคือพนักงานตุลาการ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น(ซึ่งรวมถึงผู้ได้รับมอบหมาย แต่งตั้งในกรณีพิเศษ ทั้งที่กล่าวมาแล้ว) มีอำนาจยึดสิ่งใด ๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งอันจะพึงรับไปตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งที่กล่าวไว้ในเรื่องมูลเหตุแห่งการยึดและลักษณะของทรัพย์สินที่ทำการยึดแล้วมาตรา ๒๔ ยังใ้บัญญัติให้อำนาจพนักงานตุลาการ พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ มีอำนาจยึดในเวลาใด ๆ และณ ที่ใด ๆ ก็ได้ โดยที่มาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. ตุลาการ พ.ศ. ๒๔๖๕ มิใ้บัญญัติถึงกระบวนการยึดไว้โดยเฉพาะ และตามมาตราอื่น ๆ ในกฎหมายตุลาการก็มีใ้บัญญัติไว้เช่นกันจึงมีข้อที่น่าจะพิจารณาแยกแยะออกได้ ดังนี้

๑) พฤติการณ์ในการยึด

การยึดเป็นอำนาจของพนักงานตุลาการ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น ตามกฎหมายบัญญัติให้ยึดในสิ่งใด ๆ อันจะพึงต้องรับ จึงมีปัญหว่าในการใช้พฤติการณ์ว่าสิ่งใด เป็นสิ่งอันจะพึงรับต้องใช้พฤติการณ์หรือมีมาตรการเช่นใด จึงจะเป็นการถูกต้องแน่นอน เพราะสิ่งอันจะพึงรับตามกฎหมายตุลาการมีบัญญัติไว้เพียง ๑๓ มาตราเท่านั้นที่จะเป็นเหตุแห่งการยึดตามมาตรา ๒๔ นี้ และกฎหมายใ้ให้อำนาจยึดแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไว้ นอกเหนือจากพนักงานตุลาการ ดังนั้นในบางครั้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอาจไม่เข้าใจถ่องแท้หรือทราบเหตุแห่งการยึดตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติตุลาการใ้ถูกต้องแท้จริงอาจ

เกิดการตีเป็นการยึดในสิ่งอันจะพึงริบตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายอาญา มิใช่ตามกฎหมาย
สุดท้าย เป็นคน

ถ้าพิจารณาตามมติบัญญัติแห่งมาตรา ๒๔ พ.ร.บ. สุดท้าย พ.ศ. ๒๔๖๔ นี้แล้ว
จะเห็นว่าภารกิจนั้นว่าของที่จะใช้อำนาจยึดนั้นเป็นสิ่งอันจะพึงริบ เป็นที่แน่นอนในชั้นต้นว่าไม่
คงพิสูจนถึงขั้นว่าคำชี้ขาดของศาล เพราะการยึดของทรัพย์สินใด ๆ นี้เป็นเพียงการ เริ่มต้น
กระบวนการพิจารณาคดีเท่านั้น เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่จะทำการยึดสิ่งของใด ๆ ที่เห็นว่า
เป็นความผิดตามกฎหมายสุดท้าย เป็นการใช้ดุลพินิจในระบอบพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งใช้อำนาจ
ยึดเท่านั้น กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าของใดมีเหตุอันควรสงสัยเป็นของอันพึงต้อง
ริบจึงกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจยึดตามมาตรา ๒๔ นี้ไม่ว่าจะปรากฏตัวผู้กระทำความผิด
หรือผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม*

จึงเห็นได้ว่าภารกิจกฎหมายไม่ได้อำนาจกระบวนการหรือรายละเอียดในการพิจารณา
สิ่งของใดเป็นสิ่งอันจะพึงริบที่จะยึดไว้ได้ในมาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. สุดท้ายนี้หรือไว้ในบท
บัญญัติแห่งกฎหมายใดเลย และกฎหมายสุดท้ายเป็นกฎหมายเฉพาะจึงมีบทบัญญัติในเรื่องความ
ผิดและการกำหนดโทษที่แตกต่างกันไปจากหลักทั่ว ๆ ไป การใช้ดุลพินิจในกรณีเช่นนี้ในเวลา
สั้นและจำกัด และสภาพการณ์ของการใช้กฎหมายที่คง เป็น ไปอย่างรวดเร็วทั้งนี้อาจเกิดเป็น
ปัญหาหรือข้อผิดพลาดขึ้นได้ ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินหรืออาจ
ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือผลของการยึดนั้นไม่เป็นผลตามที่ผู้ยึดมุ่งหมาย คือมีข้อโต้แย้ง
ได้ว่าเป็นการยึดที่ไม่ถูกต้องซึ่งทำให้ทรัพย์สินที่ยึดไม่สามารถตก เป็นของแผ่นดินได้และอาจเกิด
การใช้ดุลพินิจที่ไม่ถูกต้อง เป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของพนักงาน
เจ้าหน้าที่ขึ้นได้

การที่จะโทษแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เพียงอย่าง เดียวว่าไม่กระทำโดยละเอียดหรือ
รอบคอบหรือศึกษาให้ต้องแท้ถูกต้องเสียก่อนหาได้ไม่ เพราะการยึดเป็นเพียงบทเริ่มต้นในการ
ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเท่านั้น และการยึดโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนี้มี
ระยะเวลาอันจำกัดในการที่จะใคร่ครองว่าสิ่งใดเป็นสิ่งอันจะพึงริบหรือไม่ ซึ่งแตกต่างกับชั้น

* เรื่อง เดียวกัน

ศาล ซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาคดีซึ่งมีผลโดยผ่านการ ไต่สวน และ การพิสูจน์พยานหลักฐาน มาแล้วโดยละเอียด และการใช้ดุลพินิจในการยึดของฝ่ายบริหารนั้นก็เพียงการดูแลหลักฐานเบื้องต้นภายนอกเพื่อขอแห่งการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดในการหลบหลีกการชำระ ภาษีอากรเท่านั้น และโดยเฉพาะตามกฎหมายศุลกากรมิได้มีบัญญัติถึงกระบวนการหรือวิธีการ ยึดโดยละเอียดแต่อย่างใด กวญเหตุนี้จึงเกิดปัญหาในเรื่องผลของการยึด ซึ่งทางฝ่ายบริหารและตุลาการมีความเห็นไม่ลงรอยกัน เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๖/๒๕๒๔ ศาลวินิจฉัยว่า รัยยนต์รายพิพาทเป็นรถยนต์อันเสียอากร อันถูกต้องแล้ว เจ้าพนักงานศุลกากรจึงนำรถไปตรวจหาว่าเข้ามาโดยไม่เสียอากรแล้วขายต่อไปซึ่ง สามารถตรวจสอบได้ แต่ไม่ตรวจสอบว่าเป็นรถที่เสียภาษีอากรแล้วหรือไม่ เป็นประมาทเกิน เหตุถ้าละเมิดข้อใจทศบัญญัติเสียหา ย มาตรการ ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๕๒๔ แก่ไร โดยฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ คำว่าสิ่งใด ๆ ที่พึงต้องรีบนำมาชำระรถยนต์ที่เสียอากรแล้วไม่ ใด ไม่ถือว่าเป็นสิ่งอันพึงรีบ แมเกิน ๓๐ วัน ใจทศก็เรียกคืนได้"

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๒๗/๒๕๒๔ ศาลฎีกาวินิจฉัย "เมื่อปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกายึด ไว้แล้ว ตามข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ว่า เป็นปรากฏคำพิพากษาที่ประกอบด้วยหลักฐานและ เสียภาษีโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว เมื่อฟังไม่ได้ว่าปรากฏหลักฐานดังกล่าวเป็นสินค้าที่นำเข้ามา โดยยังมีใบเสียภาษี พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่มีอำนาจยึด จะไม่คืนปรากฏหลักฐานโดยอ้าง ว่าตกเป็นของแผ่นดินแล้ว ตาม พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรการ ๒๔ แก่ไรเพิ่มเติม โดยฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรการ ๓ นั้นหาได้ไม่ เพราะกรณีไม่ของบทบัญญัติดังกล่าว

ซึ่งความแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาจะเห็นว่าถ้าเป็นการยึดในสิ่งที่พิสูจน์ได้ในภายหลัง ว่าไม่ใช่เป็นสิ่งที่มีความผิดตามกฎหมายศุลกากรใน ๓๓ มาตรการ ทั้งกล่าวแล้ว ก็ไม่ใช่สิ่งอัน พึงรีบตามพระราชบัญญัติมาตรการ ๒๔ นี้ หรือหากพิสูจน์ในภายหลังได้ว่าเป็นสิ่งอันถูกต้องตาม กฎหมายแล้ว ก็มิใช่เป็นการยึด เมื่อได้จัดการกับสิ่งของที่ถือว่าไม่เป็นการยึดไปก่อนแล้ว ก็จะเป็นการละเมิดต่อบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย

ดังนั้นจึง เป็นกรณีที่ฝ่ายบริหารมีความเห็นไม่ตรงกับคำวินิจฉัยของศาล โดยเห็นว่า กฎหมายศุลกากร เป็นกฎหมายพิเศษและเป็นกฎหมายทางเทคนิค การให้อำนาจฝ่ายบริหารใช้ ดุลพินิจในการยึด ถ้าหากเบื้องต้นเห็นว่าเป็นสิ่งอันจะพึงต้องรีบแล้ว ก็สามารถยึดได้ ไม่ว่าจะ สามารถพิสูจน์ได้ในภายหลัง หรือไม่ว่าเป็นของที่เป็นความผิดตามบทบัญญัติใน ๓๓ มาตรการทั้ง กล่าว และการยึดสิ่งดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นการยึดโดยผลของกฎหมายตามมาตรการ ๒๔ ซึ่งถูกต้อง แล้ว เมื่อเป็นคดีที่ไม่มีผู้ต้องหาและเจ้าของมิได้มาทำการคัดค้านภายในกำหนดระยะเวลาทั้ง

กล่าวในมาตรา ๒๔ แล้ว ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่เจ้าของและตกเป็นของแผ่นดิน การที่ศาลมีคำวินิจฉัยไปในแนวทางที่เป็นคุณแก่เจ้าของทรัพย์สิน ผู้ได้รับความเสียหายเช่นนี้ จะเป็นการที่ใหม่บัญญัติแห่งมาตรา ๒๔ ไม่มีสภาพบังคับเท่าที่ควรจะเป็น การใช้กฎหมายทางฝ่ายบริหารควรจะต้องถือหลักความจำเป็นแห่งรัฐมากกว่า เพราะรัฐของคุ้มครองผลประโยชน์ของชนส่วนใหญ่ในสังคมหรือสาธารณชน มิฉะนั้นแล้วเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงบทกฎหมายได้อันเป็นโทษแก่การเก็บภาษีไม่เป็นไปตามเป้าหมาย อันเป็นนโยบายหลักที่สำคัญของรัฐ และอาจทำให้รัฐมีฐานะไม่มั่นคงหรือมีเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจได้ แม้การใช้บทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๔ นี้ต้องอ้างหรือจำกัดขอบอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลไปบ้างก็ตาม

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรนำหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามาใช้คือ นำเอาหลักการสอบสวน สืบสวนและการออกหมาย ในฐานะเป็นบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง โดยการใช้พนักงานตุลาการ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะยึดสิ่งใดก็ตามพระราชบัญญัติความมาตรา ๒๔ นี้ ควรทำการบันทึกการสอบสวนไว้ให้ละเอียดในกรณีที่เป็นคดีที่มีผู้ต้องหา เช่น ให้บันทึกสิ่งของและรายละเอียดในสิ่งที่ยึดไว้ เหตุแห่งการยึด เจ้าพนักงานผู้ทำการยึด วัน เวลา และสถานที่ยึด และลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานทั้งผู้ยึดและผู้ต้องหา โดยมีพยานรับรู้อย่างละเอียดเป็นหลักฐานด้วย เป็นต้น แต่ถ้าในกรณีที่ไม่มีการจับกุม ก็ควรที่จะทำการบันทึกเช่นเดียวกัน และรายงานให้ผู้มีอำนาจสั่งการทราบ เป็นต้น

การนำเอาหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามาใช้ในฐานะหลักกฎหมายทั่วไปและในฐานะบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง จะเป็นการที่จะทำให้การใช้ดุลพินิจของพนักงานตุลาการหรือตำรวจ กระทำไปโดยละเอียดรอบคอบยิ่งขึ้น และเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานเบื้องต้น เพื่อที่จะให้บทบังคับของกฎหมายมีผลในการใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และเป็นช่องทางแก่ทางตุลาการได้ว่า การที่เจ้าของไม่มาทำการคัดค้านหรือเรียกร้องขอคืนภายในกำหนดนั้น เป็นการเพิกเฉยหรือละเลยต่อสิทธิและหน้าที่ที่ตนมีอยู่ และเป็นการทำให้การใช้ดุลพินิจของฝ่ายบริหารกระทำไปโดยถูกต้องและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น และถึงเช่นความหลักกฎหมายต่างประเทศ

ความหลักกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศเกาหลี : CUSTOMS LAW มาตรา

๒๑๘ (๑) บัญญัติว่า เจ้าพนักงานศุลกากรอาจยึดของ เช่นว่านั้นได้ ถ้าหากมีการค้นพบของซึ่ง เป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร โดยผลของการสืบสวนปรากฏหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ถึง ความผิด เช่นว่านั้น จึงหรือเป็นของอันจะพึงต้องริบ ซึ่งจะเห็นว่าการหลักกฎหมายศุลกากร เกาทัณฑ์จะให้มีการสืบสวนใหม่ปรากฏหลักฐานเพียงพอจึงจะยึดได้ หรือความหลักกฎหมายศุลกากร แกนอากาศ มาตรา ๑๗๒ (๒) "เจ้าพนักงานอาจตรวจค้นบริเวณและยึดของทั้งปวง หาก มีเหตุอันควรเชื่อว่า เป็นของอันจะพึงต้องริบ"๒ คือจะยึดได้ต้องมีเหตุอันควรเสียก่อนว่าเป็น ของอันจะพึงต้องริบ

ดังนั้น การใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ควรที่จะกระทำอย่างมีเหตุ ผลโดยละเอียดและรอบคอบ และอยู่ภายในขอบอำนาจของกฎหมาย เพื่อให้จะให้บุคคลผู้ที่ จะ ได้รับความเสียหายแก่การกระทำเช่นนั้นได้รับความเป็นธรรม และสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกัน

๒. เวลาและสถานที่

ในคำมเวลาและสถานที่ มาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๕๒๔ บัญญัติ ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึด "ในเวลาใด ๆ และ ณ. ที่ใด ๆ ก็ได้" ความหมายบัญญัติแห่ง กฎหมายดูเหมือนว่ามีลักษณะ เป็นการเคັคราก จะยึดในเวลาใด ๆ และ ณ. ที่ใด ๆ ก็ได้ ไม่ จำกัคเวลาและสถานที่ แต่อย่างไรก็ตามอำนาจยึดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่นี้ แม้จะประ- ครอบกับมาตรา ๑๒๐ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร ๒๕๒๔ ก็หาได้ขัดแย้งกับบัญญัติประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ และมาตรา ๘๓ และมาตราอื่นที่เกี่ยวข้องเรื่องค้นไม่ ได้ ทั้งนี้ ถ้าจะต้องมีการค้นสถานที่กัค ตัวบุคคลกัคก็ เพื่อยึดของพืงต้องริบ ตามมาตรา ๒๔ หาก จำเป็นก็จะต้องมีหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔ ด้วย" จะ แยกพิจารณาสาระสำคัญได้ดังนี้

*KOREAN CUSTOMS ASSOCIATION, CUSTOMS LAW, REPUBLIC OF KOREA MINISTRY OF FINANCE ; 1968 : p. 87 § 219 (1)

๒อ้างถึง CUSTOMS ACT R.S.C. 1952, c. 58 โดย อเนก ชรรณาดัม, รองกลางในคดีศุลกากร, หน้า ๕๘

๒มานิต วิทยาเต็ม, ภาษีและกฎหมายศุลกากร, หน้า ๑๒๓

๒.๑ ในเวลาใด ๆ ก็ได้อ

ในกรณีนี้ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ในเวลาใด ๆ นี้ หมายความว่า พนักงานสุด-
ดากกร พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจในการยึดสิ่งใด ๆ อันจะทิ้งริบคามพระราช
บัญญัติใดโดยไม่ว่าจำกัดเวลา เว้นแต่ในกรณีที่จะทำการยึดในที่สาธารณะหรือเคหสถาน จะต้อง
ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ว่าด้วยการค้นในที่สาธารณะด้วย

๒.๒ ฉ. ที่ใด ๆ ก็ได้อ

การยึด "ฉ.ที่ใด ๆ ก็ได้อ" ในกรณีนี้เช่นเดียวกัน ต้องอยู่ภายใต้ประมวลกฎ-
หมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ว่าด้วยการตรวจ คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง เป็น
ไปตามหลักแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิฉะนั้นแล้ว จะเป็นการละเมิดสิทธิ
ของบุคคลและเป็นการที่กระทำการเกินอำนาจขอบเขตของกฎหมาย อันจะเป็นความผิดใด
เว้นแต่ในบริเวณที่กฎหมายสุดดากกรกำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจกระทำการใดเป็นพิเศษ ซึ่ง
อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการยึด ฉ.ที่ใด ๆ ก็ได้อนั้น อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. ในเขตท่าหรือสนามบินสุดดากกร

เป็นไปตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติสุดดากกร พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่ให้
อำนาจรัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อความประสงค์แห่งการนำของเข้าหรือส่งออก
หรือนำของเข้าหรือส่งของออก และการสุดดากกร

(๑) กำหนดเขตท่าเรือหรือที่ใด ๆ ในราชอาณาจักรให้เป็นท่าเรือ
ที่สำหรับการนำของเข้าหรือส่งออกหรือนำเข้าและส่งออก ซึ่งของประเภทใด ๆ หรือทุกรัฐ
ประเภททางทะเลหรือทางบก หรือให้เป็นท่าหรือที่สำหรับการส่งออกของที่ขอกินอาหารขาเข้าหรือ
ของที่มีพิษข่ม ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร

(๒) กำหนดสนามบินใด ๆ ในราชอาณาจักรให้เป็นสนามบินสุดดากกร
โดยมีเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร เป็นไปตามมาตรา ๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติสุดดากกร
(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๐

(๓) ระบุเขตสุดดากกร ฉ. ท่าใดหรือสนามบินใดซึ่งใดกำหนดไว้ดัง
กล่าวข้างตน

๑ อเนก ธรรมาดัย, ของกลางในคดีสุดดากกร, หน้า ๖๕

๒ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๖๕

เขตท่าหรือสนามบินใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกกฎกระทรวงให้ เป็นเขตศุลกากร ท่าหรือสนามบินดังกล่าวยอมตกอยู่ในความควบคุมของศุลกากรโดยตรง และ พนักงานศุลกากรยอมมีอำนาจยึดของที่เป็นสิ่งอันจะพึงต้องริบตามกฎหมายศุลกากรในบริเวณ นั้นได้เสมอ*

ข. บนทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน

การตรวจค้นบนทางสาธารณะนั้น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๑๕ ให้อำนาจพนักงานศุลกากร มีอำนาจตรวจค้นยานพาหนะที่ยานไปมาบนทางสาธารณะ ได้โดยมีอำนาจสั่งให้หยุดรถ เถวียน หรือยานพาหนะอย่างอื่น ๆ และตรวจค้นเพื่อให้ทราบว่า มีของลักลอบหนีศุลกากรหรือไม่ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า ใ้ใช้หรือกำลังใช้ในการขนของ เหล่านั้นและจะคงเป็นไปตามมาตรา ๕๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยก็ การค้นบุคคลใดในสาธารณสถาน ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในการกระทำความผิด เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมิใช่เป็นความ ผิด การจะยึดสิ่งของใด ๆ ตามมาตรานี้ก็ต้องปฏิบัติเช่นเกี่ยวกับการค้น"

ค. ที่รโหฐาน^๑ หรือในเคหสถาน^๒

การเข้าตรวจค้นและยึดของอันพึงต้องริบในที่รโหฐานหรือเคหสถานนั้น เจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายความว่า การยึดของอันพึงต้องริบตามกฎหมายศุลกากรในที่รโหฐานหรือเคหสถานนั้น จะต้องมีหมาย ค้นซึ่ง ออกให้โดยศาล เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก่อนเสมอ จะเข้ายึดโดยไม่มี หมายค้นไม่ได้ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นด้วยตนเอง

* เรื่องเดียวกัน : หน้า ๒๕

^๒ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๒๕

^๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๓) "ที่รโหฐาน" หมาย ความถึง ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถานทั้งที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา

^๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๔) "เคหสถาน" หมายความว่า ที่ซึ่งใช้ เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง หรือ แพซึ่งคนอยู่อาศัยและให้หมายความรวมถึงบริเวณของ ที่ซึ่งให้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม

การยึดในที่รโหฐานจะต้องมีหมายค้นหรือไม่มีหมายค้นก็ตาม กฎหมายยังมีบัญญัติข้อจำกัดห้ามมิให้คนในกรณีต่อไปนี้ด้วย

๑) ห้ามมิให้คนในเวลากลางคืน ระหว่างพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๕

๒) ห้ามมิให้คนในพระราชวัง หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรืออยู่นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๐ (๒) ประกอบกับมาตรา ๕๑

ง. ในเขตควบคุมสุดการ

จะเป็นไปตามมาตรา ๑๒ แห่ง พระราชบัญญัติสุดการ (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๔๕๓ ที่จะให้ประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตท้องที่ใดเป็นเขตควบคุมสุดการ เมื่อเห็นเป็นการสมควร เมื่อท้องที่ใดเป็นเขตควบคุมสุดการแล้ว พนักงานสุดการมีอำนาจที่จะทำการตรวจค้นตัวบุคคล ยานพาหนะ ตลอดจนโรงเรือน หรือสิ่งหาริมทรัพย์อย่างอื่นใดทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนโดยไม่มีต้องหมายค้น มีข้อนำส่ง เหตุว่ากฎหมายบัญญัติให้เฉพาะพนักงานสุดการ เท่านั้นที่มีอำนาจดังกล่าว ฉะนั้นในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ แล้วถ้าจะเข้าไปทำการตรวจค้น เพื่อยึดของอันเป็นความผิดในบริเวณดังกล่าว ใ้คดีของมีหมายค้นและจะกระทำใ้เฉพาะในเวลากลางวันเท่านั้น^๒

จ. ในราชอาณาจักรไทย

มีหลักอยู่ว่า การยึดสิ่งใด ๆ อันจะพึงรับ ณ ที่ใด ๆ เวลาใด ๆ นั้น คงกล่าวข้างต้นจะต้องเป็นการยึดในราชอาณาจักรไทยเท่านั้น เป็นไปตามหลักทั่วไปแห่งกฎหมายอาญา มาตรา ๔ ที่มีบัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักรต้องรับโทษตามกฎหมาย" จะกระทำความผิดนอกประเทศ ซึ่งกฎหมายไทยไม่มีผลบังคับไปถึงมิได้ ดังแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๓๔/๒๕๑๖ เว้นแต่เป็นกรณีที่การกระทำความผิดต่อกฎหมายสุดการได้เกิดในน่านน้ำไทย และเจ้าหน้าที่ตำรวจพบและไล่คึกคามเรือที่ใช้ในการกระทำความผิดนั้นไป แม้จะเลยอาณาเขตของประเทศและอยู่ในทะเลหลวง เจ้าพนักงานก็มีอำนาจยึดของและเรือไม่เกิน (๒๕๐ตัน) นั้นได้ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักสากลแห่งสนธิสัญญาว่าด้วยไหลทวีป ซึ่งกระทำ ณ กรุงเจนีวา

^๑ อเนก อรรถนาคัตถ์, ขงกลางในคดีสุดการ, หน้า ๒๔ - ๓๔

^๒ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๒๕ - ๓๔

องวันที่ ๒๔ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๘ ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแล้วเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ประกอบกับ อนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขต และ เขตต่อเนื่อง ซึ่งกระทำ ณ กรุงเจนีวา ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๘

ฉ. การเก็บรักษาและจำหน่ายสิ่งของที่ยึดไว้

กรณีนี้จะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๕^๒ และมาตรา ๒๖^๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ จะพิจารณาได้ดังนี้

๑) การรักษาของที่ยึดไว้ เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานศุลกากรแต่เพียงผู้เดียว เว้นแต่ในกรณีที่ไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรในระยะใกล้พอสมควรก็ให้ส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของอำเภอที่ใกล้ที่สุด แต่เป็นการรักษาแทนพนักงานศุลกากร

เรื่องเดียวกัน : หน้า ๖๔ - ๗๔

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๒๕ "บรรดาของหรือสิ่งที่ยึดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ต้องส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือถ้าไม่มีพนักงาน เช่นว่านี้ ภายในระยะใกล้พอสมควรก็ให้ส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของอำเภอที่ใกล้ที่สุด ซึ่งจะได้รักษาไว้แทนศุลกากร สิ่งของที่ยึดไว้และริบไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบทกฎหมายอื่น อันเกี่ยวแก่ศุลกากรนั้น ให้จำหน่ายตามแต่อธิบดีจะสั่ง

ถ้าของที่ยึดไว้ นั้นเป็นของเสียหาย หรือตาหน่วงชำไว้จะเป็นการเสียหายหรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะมากเกินสมควร อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายจะสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควรก่อนที่ของนั้นจะตกเป็นของแผ่นดินก็ได้ เงินค่าขายของนั้น เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายและค่าภาระที่หักพ้นหังปวงออกแล้วให้ถือไว้แทนของ"

พระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา ๒๖ "สิ่งใด ๆ อันจะพึงต้องยึดตามพระราชบัญญัตินี้จะนำไปแสดงที่สถานีหรือศาลก็ได้ ในเมื่อเป็นรองต้องการในคดีที่ตำรวจห้อง ในการนี้ให้พนักงานตำรวจแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังพนักงานศุลกากรว่า ของนั้นได้ยึดไว้แล้วให้จัดการนำของนั้นไปยังศาลสถานีโดยเร็ว ความแต่จะทำได้และส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของศุลกากร"

อย่างไรก็ดีว่า ระเบียบกลไกพอสมควร ก็คงพิจารณาจากข้อเท็จจริง สภาพแวดล้อม และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเป็นกรณี ๆ ไป เพื่อความยืดหยุ่นมิให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องลำบากเดือดร้อนหรือเสียหายเกินกว่าเหตุ หรือความจำเป็น

หรืออาจนำไปแสดงที่สถานีตำรวจหรือศาลก็ได้ ในเมื่อเป็นของกองการในคดีที่ตำรวจฟ้อง แต่ทั้งนี้จะต้องให้พนักงานตำรวจแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษร ไปยังพนักงานตุลาการว่าของนั้นได้ยึดไว้แล้ว ให้จัดการนำของนั้นไปยังศาลสถานโดยเร็วตามแต่จะทำได้ และส่งมอบให้อยู่ในความรักษาของศาลการ

๒) การจำหน่ายของที่ยึดไว้ เป็นเรื่องที่สำคัญและมีปัญหาเนื่องจาก กระทำได้หลายแบบและผลของการจำหน่ายจะกระทบกระเทือนประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายศาลการ มาตรา ๒๕ จะกล่าวเฉพาะกรณีการจำหน่ายของที่ยึดไว้ที่ยังไม่ตก เป็นของแผ่นดิน กรรมสิทธิย่อมยังคงอยู่กับผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งอาจโต้แย้งคัดค้านการยึดได้ กรรมสิทธิของเจ้าของย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญและตามหลักกฎหมายเรื่องกรรมสิทธิในการที่จะดิดความเอาทรัพย์สินของตนคืน ดังนั้นการที่จะจำหน่ายของที่ยึดไว้โดยที่ยังมิได้ตก เป็นของแผ่นดินจะเป็นการจำกัดและริกรอนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล แต่เป็นการจำเป็น กฎหมายจึงได้บัญญัติมอบอำนาจให้ เพื่อประโยชน์แก่การรักษาผลประโยชน์ทั้งของรัฐและเจ้าของสิ่งที่ถูกยึดไว้ ซึ่งอาจมีความจำเป็นไม่สามารถที่จะเก็บรักษาไว้รอให้ตกเป็นของแผ่นดินเสียก่อนได้ ซึ่งอาจเป็นของเสียหายหรือหน่วงช้าไว้อาจเกิดความเสียหายได้ ดังนั้นกฎหมายจึงบัญญัติให้อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ขายทอดตลาด หรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร ก่อนที่ของที่ยึดไว้จะตกเป็นของแผ่นดินได้ แต่การใช้อำนาจนี้ต้องปรากฏเหตุสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ ประการดังกล่าวนี้เท่านั้น^๒ ซึ่งจะคล้ายคลึงกับหลักกฎหมายของประเทศสิงคโปร์มาตรา ๑๐๒ (๓) คือ

- ๑) ของที่ยึดไว้เป็นของเสียหาย
- ๒) หน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหาย
- ๓) ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะมากเกินไป

^๒ มาตรา ๑๐๒ วรรค ๓, กฎหมายและกฎหมายศาลการ, หน้า ๑๒๑ - ๑๒๓

^๓ เรื่องเดียวกัน : หน้า ๑๒๑ - ๑๒๓

เทียบเคียงกับหลักประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา ๑๓๒๗ แล้วจะเห็นว่า เป็นบทบัญญัติ
ที่สอดคล้องกันโดยมาตรา ๑๓๒๗ วรรคสอง บัญญัติว่า

"ถ้าทรัพย์สินเป็นของเสียหาย หรือถ้าหญิงชู้ใจจะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหาย หรือ
ค่าเสียหายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินนั้นไซ้ หากวาทกรรมในรัฐบาตจะจักให้เอาออกขาย
ทอดตลาดก่อนถึงกำหนดคดี แต่ก่อนให้ขายให้จตุการตามควร เพื่อบันทึกรายการอันเป็น
เครื่องใหญ่คดีผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้น อาจทราบว่าเป็นทรัพย์สินของตนและพิสูจน์สิทธิได้
เมื่อขายแล้วได้เงินเป็นจำนวนสุทธิเท่าใดให้ถือไว้แทนตัวทรัพย์สิน"

จะเห็นว่าตามกฎหมายชุดถการ มิได้บัญญัติไว้โดยละเอียดในเรืองการบันทึก กัง
เช่น กฎหมายแพ่ง ควรนำเอาบันทึกรายการตามประมวลกฎหมายแพ่งมาใช้กับกฎหมายชุดถกา-
กรด้วย เหตุที่เสนอแนะเช่นนี้เนื่องจาก ถ้าหากเกิดการพิการขายโดยอิมกินั้นโกจำนวนเงิน
ที่น้อยกว่าราคาจริงของสินค้า กรมจะต้องชดใช้ราคาหรือจำนวนเงินที่ชากไปนั้น โดยเฉพาะ
ในกรณีที่เป็นคดีที่ไม่มีผู้ต้องหา ค่อมามีผู้มาร้องขอคืนและศาลมีคำพิพากษาให้คืนเช่นนี้ ทรัพย์สิน
ได้เปลี่ยนจากของ เป็นตัวเงินแล้วจะเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลหรือไม่

ถ้าหากว่าได้มีการบันทึกรายละเอียดไว้ ในกรณีที่ไม่มีผู้ต้องหา ก็คงให้ผู้ทอง
หารับทราบไว้ในฐานะพยานหรือจำเลยก็ได้ การกระทำของอิมกิตในการจำหน่ายของที่ยึดไว้
เช่นนี้จะเป็นการกระทำโดยอำนาจของกฎหมาย ผู้เสียหายไม่สามารถจะเรียกค่าเสียหายใน
ราคาของที่ชากไปนั้นได้ เว้นแต่ เป็นกรณีที่กระทำโดยทุจริตเท่านั้น ถือว่าเป็นบทกฎหมายจำ-
กัดและศักรอนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลกรณีหนึ่ง ส่วนในกรณีที่ไม่มีผู้ต้องหาและค่อมาเจ้าของ
หรือผู้มีสิทธิได้มาเรียกเอาซึ่งทรัพย์สินของตนคืน ถ้าหากศาลมีคำพิพากษาให้คืน ก็จะต้องคืน
ทรัพย์สินหรือตัวเงินที่เก็บรักษาแทนนั้น (แต่มีแนวคำวินิจฉัยของศาลว่า ถ้าหากว่าของที่ยึด
ไว้ นั้นเป็นของที่ถูกยึดตามกฎหมาย อิมกิตได้จำหน่ายไปก่อนโดยมิได้ตรวจสอบให้ถูกต้อง ถือ
ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเดินเลอ ต้องรับผิดในฐานะละเมิด ชกใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ได้
รับความเสียหาย)

ถึงแนวคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๒/๒๕๒๔ กังนั้นหากว่าได้บันทึกรายการอันเป็นเครื่อง
ใหญ่คดีผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้น อาจทราบว่าเป็นทรัพย์สินของตนและพิสูจน์ได้ เช่นนี้น่าจะเป็น

การกระทำโดยละเอียดครอบคลุมและอยู่ในภาวะวิสัยปกติที่พึงจะกระทำ อันไม่น่าจะถือว่าเป็นการประมาทเดินเลอ

ข. บทกฎหมายต่างประเทศ

๑. ในกฎหมายศุลกากรของต่างประเทศ ส่วนมากได้บัญญัติถึงเหตุแห่งการยึดไว้เช่นเดียวกับของไทยเรา โดยกำหนดหลักอันสำคัญไว้ว่า ของที่เจ้าหน้าที่งานมีอำนาจยึดคือ ของที่พึงต้องริบ ประเทศเหล่านี้ ได้แก่ อิสราเอล^๑ อังกฤษ^๒ เกาหลี^๓ ฟิลิปปินส์^๔ แคนาดา^๕

อ้างถึง ISRAEL CUSTOMS REGULATIONS.

มาตรา ๑๘๘ (๑) "เจ้าหน้าที่งานศุลกากร ตำรวจหรือนายทหารแห่งกองทัพอิสราเอลอาจยึดเรือลำใดหรือยานพาหนะใด ๆ หรือของอื่นใดที่จะพึงต้องริบหรือมีเหตุเชื่อได้ว่าอยู่ในข่ายจะพึงต้องริบ ทั้งเขตแดนทางทะเล และเขตแดนทางบก

อ้างถึง CUSTOMS AND EXCISE, 1952 LONDON

มาตรา ๒๓๕ (๑) "ของใด ๆ อันจะพึงต้องริบตามพระราชบัญญัติศุลกากร.... เจ้าหน้าที่งานศุลกากร ตำรวจ หรือนายทหารแห่งสมเด็จพระบรมราชินีนาถ หรือผู้รักษายังอาจยึดหรือกักไว้ได้"

อ้างถึง CUSTOMS LAW, REPUBLIC OF KOREA, 1968

มาตรา ๒๑๔ (๑) "เมื่อมีการค้นพบของซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากรโดยมอของการสืบสวนปรากฏเป็นหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ถึงความผิด เช่นว่านั้นจริง หรือเป็นของจะพึงต้องริบ เจ้าหน้าที่งานศุลกากรอาจยึดของเช่นนั้นได้"

อ้างถึง TARIFF AND CUSTOMS CODE 1966 : MANILA

มาตรา ๒๑๐๕ "ให้เป็นอำนาจและหน้าที่พนักงานศุลกากรหรือบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจตามที่กล่าวข้างต้น ที่จะยึด เรือ อากาศยาน สินค้า สิ่งของ สัตว์ หรือสิ่งหาภิรมย์ใด ๆ อันตกอยู่ในบังคับแห่งการริบ....."

อ้างถึง CUSTOMS ACT R.S.C. 1952, c 58. (CANADA)

มาตรา ๑๑๒ (๒) "เจ้าหน้าที่งานอาจตรวจค้นบริเวณและยึดของทั้งปวง หากมีเหตุอันควรเชื่อว่า เป็นของอันจะพึงริบ"

และของกง* แต่ประเทศสิงคโปร์ มาตรา ๑๑๓ (๑) บัญญัติให้สิ่งที่ยึดไว้ภายใต้พระราชบัญญัติศุลกากรสิงคโปร์ ๑๙๓๑ จะต้องทำการริบ^๒ สิ่งเกตุไคว่ตามกฎหมายศุลกากรสิงคโปร์ บัญญัติติดกันกับกฎหมายศุลกากรไทย ที่มีบัญญัติว่า "สิ่งใด ๆ อันจะพึงริบตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานศุลกากร พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจมีอำนาจยึด ภาว" ส่วนสิ่งใด ๆ ที่จะทำการยึดตามพระราชบัญญัติศุลกากรสิงคโปร์ ไคว่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ (๑)" ดังนั้น นำที่จะสันนิษฐานไคว่ว่า ตามกฎหมายสิงคโปร์ เหตุอันจะพึงริบ คือ สิ่งที่จะต้องยึดหรือเจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไคว่ตามกฎหมาย ๑๐๒ (๑)

*อ้างถึง DUTIABLE COMMODITIES, CHAPE 109 (HONG KONG)

^๒GOVERNMENT GAZETTE, 1971 REPRINT OF THE CUSTOMS ACT

(CHAPTER 133 OF THE 1970 REVISED EDITION) REPUBLIC OF SINGAPORE

Section 113: "All goods liable to seizure under the provisions of this Act shall be liable to forfeiture"

ดูใน อเนก อรรถนาลัย, ของกลางในคดีศุลกากร, หน้า ๘๖ - ๘๘

" Ibid,

Section 102 (1) : All goods in respect of which there has been, or there is reasonable cause to suspect that there has been, committed any offence under this Act or any regulation made there under or any breach of this provisions of this Act or of any regulation made thereunder or of any restriction or condition subject to or upon which any licence or permit has been granted, together with any receptacle, package, vehicle, vessel not exceeding two hundred tons net registred tonnage, or aircraft, in which the same may have been found or which has been used in connection with such offence or breach, and any books or documents which may reasonably be believed to have a bearing on the case may be seized by any officer of customs in any place either on land or in the territorial waters of Singapore.

๒. สำหรับในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจยึดของอันเป็นความผิดก่อกฎหมายศุลกากรนั้น อาจแบ่งได้เป็นสองระบบคือ

ก. ถือว่าเจ้าพนักงานศุลกากรเท่านั้นที่มีอำนาจยึดของอันเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร ประเทศดังกล่าว ไคแก่ เกาหลี ฮองกง*

ข. ถือว่านอกจากพนักงานศุลกากรแล้ว เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นก็มีอำนาจยึดได้ เช่นเดียวกับของไทยเราประเทศดังกล่าวคือ อังกฤษ ฟิลิปปินส์ อิสราเอล แคนาดา และสิงคโปร์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต่าง ๆ อาจจำแนกได้คือ พนักงานศุลกากร พนักงานตำรวจ และนายทหารประจำการ อย่างไรก็ตามสำหรับกฎหมายศุลกากรอังกฤษยังให้ผู้ที่มิใช่ผู้มีอำนาจในการยึดของอันเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร และกฎหมายศุลกากรฟิลิปปินส์ ยังให้อำนาจแก่ บุคคลทั่วไปที่มีใบพนักงานตามกฎหมายมีอำนาจเช่นว่านั้นอีกด้วย

* เรื่องเดียวกัน, CUSTOMS LAW (KOREA) § 219 (1) & DUTIABLE COMMODITIES (HONGKONG) § 12

๒ เรื่องเดียวกัน, CUSTOMS AND EXCISE MANAGEMENT ACT 1979, (LONDON) § 275 (1)

TARIFF AND CUSTOMS CODE 1966, § 2205

section 2203 "เมื่อมีบังคับการให้ไปไปตามกฎหมายศุลกากรและพิทักษ์ศุลกากรบุคคลที่จะกล่าวต่อไปนี้มีอำนาจที่จะตรวจค้น ยึดและจับโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวคือ

ก. เจ้าหน้าที่ของกรมศุลกากร Collector ของ Collector ผู้ช่วย Collector ผู้ตรวจการ สายลับสารวัตร นายตรวจประจำท่าและศุลกากรอื่น

ข. เจ้าหน้าที่แห่งกองทัพเรือฟิลิปปินส์ ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากอธิบดี

ค. บุคคลใด ๆ ที่ได้รับมอบอำนาจเป็นพิเศษ เป็นลายลักษณ์อักษรจากอธิบดี

ง. เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายเป็นการทั่วไป ในการจับกุมและปฏิบัติตามคำสั่งของศาลในกรณีที่มีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งของ Collector

จ. บุคคลใด ๆ ที่ได้รับมอบอำนาจเป็นพิเศษจาก Collector ภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดที่ระบุไว้ในมาตราอื่น

๒ ผู้ใดได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ให้มีอำนาจหน้าที่ตลอดจนได้รับความคุ้มครองในขณะปฏิบัติหน้าที่ เสมอด้วยพนักงานผู้มีอำนาจกระทำการทั่วไป เช่น ตำรวจ หังที่ระบุไว้ในบทบัญญัติแห่งมาตรา นี้

ISRAEL CUSTOMS REGULATIONS. §188 (a)

CUSTOMS ACT R.S.C. 1952, c 58 (CANADA)

บทนิยาม ข้อ (ก) "เจ้าพนักงาน" หมายถึงบุคคลที่รับราชการในฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปราบปรามความผิดพระราชบัญญัตินี้ และให้รวมความไปถึงพนักงานใด ๆ แห่งกรมตำรวจม้าแคนาดา

GOVERNMENT GAZETTE. 1971, (SINGAPORE)

มาตรา ๑๐๒ (๑)

ส่วนที่ ๑ บทนำข้อ ๓ "พนักงานศุลกากร" หมายถึง

ก. อธิบดี

ข. รองอธิบดีและผู้ช่วยอธิบดีกรมศุลกากร และกรมสรรพสามิต, ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งอนุมาตรา (๑) ของมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ

ค. ผู้อำนวยการอาวุโส ผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ แห่งกรมศุลกากร และสรรพสามิต ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยอาศัยอำนาจโดยบทบัญญัติตามอนุมาตรา (๔) ของมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้

ง. หัวหน้าพนักงานศุลกากร พนักงานศุลกากรอาวุโส หรือพนักงานศุลกากรซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยบทบัญญัติตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และ

จ. พนักงานตำรวจ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. เวลาและสถานที่ที่จะทำการยึด ในหลักกรณีนี้ กฎหมายศุลกากรต่างประเทศ มิได้บัญญัติไว้เฉพาะเจาะจงเพียงแค่มิได้บัญญัติไว้เป็นข้อกว้าง ๆ เช่น ประเทศเกาหลี บัญญัติ ห้ามมิให้คนและยึกของในเวลากลางคืน ประเทศอิสราเอล และสิงคโปร์ กำหนดว่า เจ้าหน้าที่-งานอารยศึกทั้งสองทางบกและทางทะเล อังกฤษและสิงคโปร์ ได้กำหนดอาณาเขตศุลกากรไว้ รัศมีโดยถือเอาอาณาเขตของประเทศตนเป็นหลัก และสำหรับฟิลิปปินส์ได้กำหนดเขตควบคุมศุลกากรไว้ด้วย เช่นเดียวกับประเทศไทย กฎหมายศุลกากรของประเทศแคนาดายังได้ขยาย อาณาเขตศุลกากรทางทะเลไกลออกไปยิ่งกว่าอาณาเขตของประเทศอีกด้วย

เรื่องเดียวกัน, อ้างถึง

CUSTOMS LAW (KOREA) มาตรา ๒๒๒ (๑) "ในการตรวจสอบ ตรวจค้นและ ยึดห้ามมิให้กระทำการระหว่างเวลาพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น อย่างไรก็ตามบัญญัติในมาตรา นี้มิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่เป็นความผิดซึ่งหน้า

(๒) แคนาดาจะเป็นอย่างไรก็ตาม การตรวจ การตรวจค้น และยึดตามบทบัญญัติในวรรคก่อนหากใดกระทำการก่อนพระอาทิตย์ตก ให้ดำเนินการต่อไปจนกว่าจะเสร็จ"

ISRAEL CUSTOMS REGULATIONS มาตรา ๑๔๔ (๑)

GOVERNMENT GAZETTE(SINGAPORE) มาตรา ๑๐๒ (๑)

มาตรา ๓ "อาณาเขตศุลกากร" หมายถึงดินแดนสิงคโปร์ และน่านน้ำของสิงคโปร์ ยกเว้นเขตปลอดภาษี

TARIFF AND CUSTOMS CODE 1966 : (MANILA) มาตรา ๒๐๖ "เมื่อปรากฏว่าโรงเก็บสินค้าสาธารณะที่ขนของจีน ถนน หรือทางบกใดมิได้อยู่ในเขตอำนาจของกรมศุลกากร ณ. ท่าที่นำของเข้า ทั้งมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การศุลกากร ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์อาจประกาศให้บริเวณดังกล่าวเป็นเขตควบคุมศุลกากร ให้ศุลกากรมีอำนาจทั้งปวง ในการควบคุมบริเวณนั้น"

CUSTOMS ACT R.S.C. 1952(CANADA) อนุสัญญา มาตรา ๒

(๑) "น่านน้ำศุลกากร แคนาดา" หมายถึง น่านน้ำอาณาเขตของแคนาดาและทะเลที่ติดต่อกับน่านน้ำของแคนาดา ออกไปอีก ๔ ไมล์ทะเล

(๒) "น่านน้ำเขตแคนาดา" หมายถึงอาณาเขตน่านน้ำทั้งหมดของแคนาดาและส่วนที่เป็นน่านน้ำกั้นอาณาเขตของแคนาดา รวมไปถึงบริเวณทะเลในระยะเวลา ๓ ไมล์ทะเล จากฝั่งแคน

กฎหมายอิสราเอล สิงคโปร์และฮ่องกง ยังได้บัญญัติกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้ยึดต้อง
แจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรถึงการยึดประกอบไปด้วยเหตุผลไปยังเจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสีย
ในกรณีที่มีการยึดนั้นมีใครกระทำก่อนหน้า หรือด้วยความรู้เห็นของบุคคลดังกล่าวด้วย ซึ่งบทบัญญัติ
เช่นนี้ กฎหมายไทยมิได้บัญญัติไว้

• เรื่องเดียวกัน

ISRAEL CUSTOMS REGULATIONS มาตรา ๑๕๐ "เมื่อเรือลำใด ๆ พาหนะ
ใด ๆ หรือของสิ่งใดใดยึดไว้เนื่องจากเป็นสิ่งของที่ติดกริบ โดยปรากฏว่านายเรือหรือเจ้าของ
มิได้อยู่ในระหว่างที่ทำการยึดด้วย ให้เจ้าพนักงานผู้ยึดแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรถึงการที่
ยึดติดกริบนั้นใช้ประกอบด้วยเหตุผลทั้งปวง ไปยังนายเรือหรือเจ้าของหรือผู้แทนเรือพาหนะใด ๆ
หรือของนั้น โดยจะนำส่งด้วยตนเอง หรือส่งเป็นจดหมายทางไปรษณีย์ตามฐานที่อยู่สุดท้ายซึ่ง
เป็นที่พำนักอาศัยหรือสถานประกอบธุรกิจ แลอธิบดีอาจมีคำสั่งให้พาดายหรือจำหน่าย เรือ พา-
หนะใด ๆ หรือของที่ยึดไว้เว้นแต่บุคคลที่มีส่วนได้เสียหรือเจ้าของจะได้ยื่นคำเรียกร้องเอาเป็น
ลายลักษณ์อักษรต่อ Collector of Custom ที่ใกล้ที่สุดภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่
ของนั้นถูกยึด แต่ถ้าปรากฏว่าของที่ยึดไว้เป็นของเสียง่ายโดยธรรมชาติ หรือสัตว์มีชีวิต
Collector of Custom อาจสั่งให้ขายไปก่อนได้"

GOVERNMENT GAZETTE 1971 (SINGAPORE) มาตรา ๑๐๒ (๓) "เมื่อของ
ยานพาหนะ หรืออากาศยานลำใดใดยึดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานผู้ยึดแจ้งความ
เป็นลายลักษณ์อักษรไปยังเจ้าของ ว่าของนั้นยึดไว้โดยประกอบด้วยเหตุผลทั้งปวง ทั้งนี้คำ
แจ้งความนั้นจะส่งด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ไปยังที่อยู่ของผู้นั้นก็ได้ ถ้าหากทราบ
อย่างไรก็ดี คำแจ้งความดังกล่าวไม่จำเป็นต้องทำในกรณีที่ปรากฏว่าการยึดติดกริบทำ
โดยบุคคลหรือค่อนหน้าผู้กระทำยึดหรือเจ้าของหรือตัวแทน หรือในกรณีที่เป็นการยึดเรือหรืออากาศ-
ยานหากติดกริบค่อนหน้านายเรือ หรือนักบินแล้วแต่กรณี

DUTIABLE COMMODITIES, (HONGKONG) มาตรา ๔๔ (๓) "ภายในกำหนด
ยี่สิบเจ็ดวันนับแต่วันยึด ให้อธิบดีแจ้งความว่าได้มีการยึดของนั้นไว้ไปยังบุคคลที่อธิบดีทราบว่าเป็น
เป็นเจ้าของหรือมีส่วนเป็นเจ้าของในขณะทำการยึด
อย่างไรก็ดี หากปรากฏว่ามีผู้เป็นเจ้าของเกินกว่าหนึ่งคนจะต้องดำเนินการให้เป็น
ไปตามพระราชบัญญัตินี้ -

๒. การริบทรัพย์สิน (CONFISCATE)

ทั้งนี้กล่าวมาแล้วว่า เพื่อที่จะบังคับใช้กฎหมายศาลการให้มรดกเป้าหมายในการ
จัดเก็บภาษีอากรของรัฐ จำเป็นต้องมีมาตรการบังคับหรือที่เรียกว่า สภาพบังคับ โดยการ
กำหนดความรับผิดและโทษในทางอาญาไว้ในกฎหมายศาลการ และการริบทรัพย์สินก็เป็นโทษ
ในทางอาญาอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้กับกฎหมายศาลการ และศาลเท่านั้นจะเป็นผู้พิจารณาพิพากษา
หรือมีคำสั่งให้ริบ และทรัพย์สินที่ศาลสั่งหรือพิพากษาให้ริบนั้นให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะ
พิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้ หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้*

การพิจารณาและดำเนินการคดีของศาลและมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ริบนี้ เป็นกระบวนการ
การยุติธรรมชั้นปลาย โดยศาลเป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ทางศาลการ (judicial function)
เป็นการควบคุม (Check and Balance)^๒ อำนาจของทางฝ่ายบริหาร ซึ่งมีอำนาจใน
การยึดทรัพย์สินของบุคคลและอาจมีผลทำให้ทรัพย์สินที่ยึดไว้ตกเป็นของแผ่นดินโดยผลของ
กฎหมาย

* (๔) คำแจ้งความตามอนุมาตรา (๓) ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและต้องปฏิบัติ
ต่อบุคคลความควรดังนี้

(๑) ส่งไปยังผู้รับโดยถือไปเอง

(๒) จำหน้าของถึงผู้รับและทิ้งหรือส่งไปโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ๗.

ที่อยู่ตามปกติที่ไต่ทราบเป็นครั้งสุดท้ายอันเป็นที่พำนักหรือประกอบธุรกิจของเขา

(๕) ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการตามอนุมาตรา (๓) ได้ ให้นำความแจ้งความแห่งการ
ยึดพร้อมด้วยวันและสถานที่ไปยึดประกาศในบริเวณที่ทำการของอธิบดีที่เปิดเป็นการสาธารณะ
มีกำหนด ๗ วัน ระยะเวลาดังกล่าว ให้เริ่มนับภายในกำหนดยี่สิบเอ็ดวัน นับแต่วันยึด

* เฉลิมชัย ศรีเลิศชัยพานิช, "ความรับผิดและโทษในทางอาญาคตามกฎหมายศาลกา-
การ" กฎหมาย, หน้า ๕๗

^๒ สติชัย ลิมพงศ์พันธุ์, ลักษณะเฉพาะของความผิดทางศาลการ" นิติศาสตร์, หน้า

ด้วยเหตุที่การริบทรัพย์สินเป็นโทษในทางอาญาที่นำมาใช้กับกฎหมายสูงสุดการ กังนั้น ในเบื้องต้นจึงต้องนำหลักทั่วไปของความผิดในทางอาญาคามบทบัญญัติทั่วไปใน ภาค ๑ แห่ง ประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับด้วย ทั้งนี้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายสูงสุดการ เป็นกฎหมายที่ฝ่ายบริหารนำมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายด้านภาษีอากรของรัฐให้มีประสิทธิภาพและบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้กฎหมายสูงสุดการจึงมีบทบัญญัติที่เป็นบทเฉพาะ และแตกต่างไปจากหลักความรับผิดในทางอาญา ซึ่งตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๒๐ ของ พ.ร.บ.สูงสุดการ ๒๔๖๔ บัญญัติไว้ว่า ถ้าหากบทบัญญัติของกฎหมายสูงสุดการได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษเฉพาะแตกต่างไปจากบทกฎหมายใดแล้ว ในเรื่องเกี่ยวกับคดีสูงสุดการจะต้องนำเอาในเรื่องความผิดและโทษที่กฎหมายสูงสุดการบัญญัติไว้เป็นพิเศษมาใช้บังคับ เว้นไว้แต่ในกรณีที่กฎหมายสูงสุดการไม่ได้บัญญัติไว้ ก็ต้องนำเอาหลักทั่วไปของกฎหมายมาใช้

การริบทรัพย์สินตามหลักทั่วไปแห่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติหลักและวิธีการไว้ในมาตรา ๑๒ ถึง มาตรา ๑๓ ปัจจุบันหลักในการริบทรัพย์สินมีแนวความคิกอยู่ ๒ ระบบคือ

- ๑) ระบบที่ดีชื่อว่า ริบทรัพย์สินเป็น "โทษ" เช่น ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นและจีน
- ๒) ระบบที่ดีชื่อว่าริบทรัพย์สินเป็น "วิธีการเพื่อความปลอดภัย" เช่น ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี

*พิชิตน์ จักรางกูร, การริบทรัพย์สิน, หน้า ๑๓ - ๑๔

*เรื่องเดียวกัน, อ้างถึง The Criminal Code of Japan, translated and by William J. Sebald, 1936, p. 9 § 9

Criminal Code of the Republic of China, translated and syno-
tated by the Legal Department of the Shanghai Munciple Council,
1953, p. 11 § 33

*เรื่องเดียวกัน, อ้างถึง Penal Code of the Kingdom of Italy, printed and published by His Majesty's stationary office (London) 1931, p. 6 S. 236

ระบบทั้งสองมีข้อแตกต่างกันคือ ระบบที่ถือว่าวินทรัพย์สินเป็นโทษ ไม่มีบทบัญญัติให้วินทรัพย์สิน ซึ่งไม่เป็นของจำเลย แต่ระบบที่ถือว่า วินทรัพย์สินเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยให้วินทรัพย์สินของจำเลยไว้ด้วย

สำหรับประเทศไทยเรา การวินทรัพย์สินมีแนวความคิดหรือหลักการให้ถือว่าเป็น "โทษ" ประปนไปกับ "วิธีการเพื่อความปลอดภัย" โดยมีบทบัญญัติให้รับสิ่งที่ไต่มาหรือไต่ไซ้ในการกระทำผิดอันมีลักษณะเป็นการลงโทษ และให้วินทรัพย์สินของบุคคลอื่นไต่อีกด้วยซึ่งบุคคลนั้นอาจไม่รุ้เห็นเป็นใจในการกระทำผิด แต่ที่ให้วินทรัพย์สินที่ว่านี้ก็เนื่องจากทรัพย์สินที่รับนั้นมีลักษณะเป็นอันตราয়แก่ชุมชน เพื่อรักษาความปลอดภัย เพื่อป้องกันผลร้ายที่จะเกิดขึ้นจึงมีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ฉะนั้นประมวลกฎหมายอาญาจึงบัญญัติให้วินทรัพย์สินเป็นโทษ^๒

* ข้อแตกต่างระหว่างโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย

๑. โทษเป็นผลเนื่องมาจากการประพฤติฝ่าฝืนต่อกฎหมายมีหลักในการลงโทษให้ไต่สั่ส่วนกับความร้ายแรงแห่งความผิด เป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดไต่รับความทุกข์ภัย โดยดูจากการกระทำและผลของการกระทำที่ไต่เกิดขึ้นแล้ว

วิธีการเพื่อความปลอดภัยถือว่า ความผิดที่เกิดขึ้นเสมือนหนึ่งสัญญาของอันตราয় จึงวางกำหนดวิธีการป้องกันสังคม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของชุมชนหรือของสังคมในกาลข้างหน้า

๒. โทษ ที่จะลงหรือกระทำแก่ผู้กระทำความผิดต้องไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดในขณะที่กระทำ

วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่จำเป็นว่าในขณะที่กระทำจะมีบทบัญญัติของกฎหมายหรือไม่ ถ้าหากว่าขณะที่ศาลพิพากษาให้มีวิธีการเพื่อความปลอดภัยแล้ว ศาลก็สามารถไต่ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยไต่

๓. โทษนั้นเมื่อคำพิพากษาดังที่สุกจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขไม่ได้
วิธีการเพื่อความปลอดภัยเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกไต่

^๒ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา ๑๔

คำว่า "ทรัพย์สิน" ตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่น ๆ ก็ไม่ได้บัญญัติ
 บทวิเคราะห์ศัพท์ไว้ ดังนั้น ทรัพย์สินที่จะทำการริบมีความหมายอย่างไร และมีขอบเขตเพียงใด
 ความหมายแห่งคำว่า "ทรัพย์สิน" น่าจะต้องถือเอาตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
 และพาณิชย์มาตรา ๘๘ แต่เนื่องจากการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญาจะริบทรัพย์สินทุกชนิดที่
 ไม่ ทั้งนี้เพราะความประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๕ บัญญัติให้กรรมสิทธิในทรัพย์สินที่ริบนั้นตก
 เป็นของแผ่นดิน ไม่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อกรรมสิทธิของทรัพย์สินที่ริบนั้นโอนจากบุคคล
 ที่ถูกริบมาเป็นของรัฐ ดังนั้นทรัพย์สินที่ริบได้ความหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีความ
 หมายกว้างคงจะถูกจำกัด เฉพาะทรัพย์สินที่สามารถเปลี่ยนกรรมสิทธิจากบุคคลผู้ถูกริบมาเป็น
 ของรัฐได้เท่านั้น ส่วนทรัพย์สินใดไม่สามารถเปลี่ยนกรรมสิทธิจากบุคคลที่ถูกริบมาเป็นของรัฐ
 ได้ ก็ไม่มีการริบ เช่น ทรัพย์สินนอกพาณิชย์

สำหรับทรัพย์สินที่จะถูกริบตามกฎหมายศุลกากรนั้น น่าจะมีความหมายและขอบเขต
 ที่จำกัดกว่าเนื่องจากกฎหมายศุลกากร เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรในสินค้าขาเข้า
 และขาออก ดังนั้น ความผิดและโทษที่จะกระทำแก่ทรัพย์สิน ก็เฉพาะทรัพย์สินที่สามารถจะเคลื่อน
 ย้ายหรือส่งผ่านไปมาได้เท่านั้น ดังนั้น ในความหมายการริบทรัพย์สินของกฎหมายศุลกากร จึงไม่
 นำที่จะรวมถึงของสงหามทรัพย์สิน และไม่มียกข้อยกเว้นเกี่ยวกับการริบของสงหามทรัพย์สินไว้เลย ซึ่งกฎ-
 หมายของประเทศแคนาดา ได้บัญญัติให้ริบของสงหามทรัพย์สินในคดีศุลกากรได้ ไว้โดยเฉพาะ โดย
 บัญญัติว่า ให้ริบอาคารที่ตั้งอยู่ในระยะรัยหลายจากเขตแดน หากปรากฏว่าอาคารนั้นได้ใช้เป็น
 ที่เก็บของขาเข้าซึ่งเจ้าพนักงานได้ยึดไว้^๒

การ ริบทรัพย์สินตามหลักทั่วไปแห่งประมวลกฎหมายอาญา

พิจารณาตามหลักการ ริบได้ดังนี้

- ๑. การริบโดยเด็ดขาด

^๑พิพิธน์ จักรางกูร, การริบทรัพย์สิน, หน้า ๑๗ - ๑๘

^๒อ้างถึง CUSTOMS ACT R.S.C. 1952 มาตรา ๑๘๗ (๑) "ถ้าของขาเข้าซึ่ง
 ยึดได้ในอาคารใดภายในระยะรัยหลายจากเขตแดนของแคนาดา กับต่างประเทศ ถูกริบไว้
 ความหมายให้ยึดและริบอาคารนั้นไว้เสียด้วยทุกกัน" โดย อเนก อรรถนาลัย, ของกลางใน
 คดีศุลกากร, หน้า ๑๑๐

การริบไถ่ยกเก็กราค เป็นบทบัญญัติบังคับให้ศาลต้องริบทรัพย์สินที่ระบุไว้โดยศาลใจ
ดุลยพินิจไม่ริบนั้นไม่ได้" ตามประมวลกฎหมายอาญา ใ้บัญญัติ ไว้ในมาตรา ๓๒ และ มาตรา
๓๘

ประเภทของทรัพย์สินตามมาตรา ๓๒ มีลักษณะเป็นความผิดโดยสภาพในตัวของมันเอง
สภาพของทรัพย์สิน เป็นฐานที่ตั้งของการกระทำที่เป็นความผิดในการทำหรือมิไว้้อยู่ในตัว ไม่ว่าจะ
จะเป็นของผู้อื่นก็ตาม ศาลจึงไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้ใดถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เนื่องจาก
จาก เป็นกรณีที่ถูกหมายให้ริบไถ่ยกค่าถึงลักษณะแห่งทรัพย์สินว่าอาจเป็นอันตราขายแก่ประชาชนทั่ว
ไปไม่ควรให้ทรัพย์สินชนิดนั้นไว้มุ่งที่จะทำให้สูญหาย หรือเอาไปเสียจากการหมุนเวียนของประ
ชาชนเพื่อป้องกันมิให้กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทรัพย์สินเช่นนี้จะเป็น
สิ่งที่ผิดกฎหมายโดยสภาพของตัวเอง

ทรัพย์สินตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ เป็นทรัพย์สินที่ทำหรือมิไว้เป็น
ความผิด หมายรวมถึง การทำหรือมิไว้เป็นความผิดในตัวเอง ไม่ใช่เป็นเพราะเหตุอื่น^๑ เช่น
เพราะไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย หรือเพราะมิไว้เกินจำนวนที่กฎหมายอนุญาต เช่น สิ่งปลอม
ปนตามมาตรา ๒๓๖ แสคมป์ปลอมตามมาตรา ๒๔๔ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๗/๒๔๘๒) เอกสาร
ที่ปลอมขึ้นทั้งฉบับ มาตรา ๒๖๖ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๒/๒๔๘๖) เงินตราปลอม มาตรา ๒๘๐
เป็นต้น

กรณีที่จะต้องริบทรัพย์สินโดยเก็กราค ตามมาตรา ๓๒ นี้ มีหลักว่า ต้องเป็นกรณีที่บุคคล
ใด ๆ กระทำเป็นความผิด มิใช่จะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์
บางประเภทประกอบ ซึ่งคนอื่นกระทำไม่เป็นความผิด เพราะการที่ศาลสั่งริบตามมาตรา ๓๒
นี้ เป็นกรณีที่ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม ถ้า
ได้ความว่าเป็นทรัพย์สินที่ต้อง ริบตามมาตรานี้แล้ว แม้ศาลจะพิพากษาภายหลัง เพราะเหตุใดเหตุ
หนึ่ง ศาลก็ริบทรัพย์สินนั้นได้"

^๑ จิกติ คิงศกพิชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา, ภาค ๑ ตอน ๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๔)
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๑๔, หน้า ๕๑๕

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑๕

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒๔ - ๕๒๕

บทบัญญัติของการริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๒ นี้ จึงเป็นการลงโทษในทางคำทรัพย์สิน
 ของบุคคลที่รุนแรงและเข้มงวดกว่าการริบทรัพย์สินประเภทอื่น ทรัพย์สินที่ศาลให้ริบในกรณีเช่น
 นี้ แม้จะเป็นทรัพย์สินของบุคคลอื่นมิใช่ผู้กระทำผิด จะมีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำผิดหรือไม่ก็
 ตาม ศาลต้องริบเสมอ นับเป็นหลักกติการวมสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลโดยเด็ดขาด แต่ถือว่าเป็น
 ความจำเป็นที่กฎหมายจำต้องบัญญัติไว้เช่นนั้น เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นอยู่ใน
 ตัวว่าเป็นทรัพย์สินที่รั้งต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นหลักใหญ่ใน
 การคุ้มครองสวัสดิภาพชุมชน และสังคมส่วนรวม แม้ว่าจะเป็นการรั้งต่อรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิ
 และเสรีภาพของบุคคล ที่จะไม่ถูกลงโทษ หากมิได้กระทำการซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความ
 ผิดและมีโทษตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ หลักแห่งความจำเป็นของรัฐจึงมีคุณค่ามากกว่าสิทธิส่วน
 บุคคล บทบัญญัติของกฎหมายเช่นนี้จึงเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

การริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาดนี้ เฉพาะทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติว่าห้าหรือมีไว้เป็นความ
 ผิดเท่านั้นที่จะริบได้ แม้จะเป็นของบุคคลอื่น มิใช่ของผู้กระทำผิด และบุคคลอื่นจะรู้เห็นเป็น
 ใจหรือร่วมในการกระทำผิดหรือไม่ก็ตาม จะมีผู้ถูกคำพิพากษาให้ลงโทษหรือไม่ก็ตาม ทรัพย์สิน
 ดังกล่าวในมาตรา ๓๒ นี้ ศาลต้องพิพากษาให้ริบโดยเด็ดขาดเสมอ

สำหรับการริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติอื่น ๆ นั้น เช่น พ.ร.บ.ศุลกากร
 พ.ศ. ๒๔๖๔, พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. ๒๔๗๕, พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔, พ.ร.บ.ป่า
 สงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗, พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. ๒๔๕๐ แม้จะเป็น
 การที่ศาลต้องพิพากษาให้ริบเสมอ จะใช้ดุลพินิจไม่ก็ได้ก็ตาม แต่จะริบทรัพย์สินของผู้อื่นที่มีใคร
 เห็นเป็นใจหรือร่วมในการกระทำผิด ดังเช่น ทรัพย์สินตามมาตรา ๓๒ หาได้ไม่ ถือว่าเป็นการ
 รั้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๒/๒๔๕๔ และ ๒๒๕/๒๕๐๖ วินิจฉัย
 ว่า

"การนำของต้องห้ามออกนอกราชอาณาจักร ในพระราชบัญญัติศุลกากรและห้ามกักกันข้าว
 แกะไรเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๔ มาตรา ๑๓ ทวิ (๑) ข้อความในส่วนที่ให้ริบโดยไม่
 ต้องคำนึงว่าเจ้าของรู้เห็นในการกระทำผิดหรือไม่ นี้ เป็นการรั้งต่อรัฐธรรมนูญจึงไม่บังคับมิได้"

"พ.ร.บ. ความคุมการนำเข้ามาและนำออกไปซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๐๔
 มาตรา ๓ ให้ริบยานพาหนะ ที่บรรทุกสินค้าต้องห้ามโดยไม่คำนึงว่าของผู้ใด บทบัญญัติเช่นนี้
 รั้งต่อรัฐธรรมนูญ"

* เรื่องเดียวกัน

ดังนั้น การจะริบทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่มีใ้รู้เห็นเป็นใจ หรือร่วมในการกระทำ ความผิดตาม พ.ร.บ.อื่น ๆ นั้นจะต้องไ้ความว่าทรัพย์สินนั้นกฎหมายบัญญัติว่าห้าหรือมิใช่เป็น ความผิด ความมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายก้วย จึงจะริบไ้ เช่นการลักลอบส่งออกหรือนำ เข้าซึ่งธนบัตรปลอม หรือวัตถุลามกโดยสโมมาจากบุคคลอื่น ซึ่งมีใ้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำ ผิดกฎหมายลักลอบนำเข้าหรือส่งออกเป็นต้น

๒. การริบไ้โดยกฤษฎินา

ทรัพย์สินที่การริบไ้ในกฤษฎินาของศาล ก็คือ ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๓ แห่ง ประมวลกฎหมายอาญา จะแยกลักษณะของทรัพย์สินตามมาตรานี้ ไ้ออกดังนี้

ก. ทรัพย์สินซึ่งบุคคลไ้ใช้ในการกระทำความผิด

ตามปกติทั่วไป แล้วทรัพย์สินประเภทนี้ ตามสภาพของทรัพย์สินแล้ว เป็นทรัพย์สินที่บุคคล มีไ้โดยชอบก้วยกฎหมาย หากแต่เจ้าของนำเอาทรัพย์สินไปไ้ใช้โดยผิดกฎหมาย คือใช้ในการ กระทำผิด เช่น ขวาน มีด ปกติแล้วเป็นทรัพย์สินที่ไ้ใช้ประโยชน์สำหรับครัวเรือน ถ้าเจ้าของทรัพย์สิน เช่นว่านี้ไปทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น อันเป็นความผิดกฤษฎินาอาญาแล้ว ทรัพย์สินเช่นว่านั้นก็ เป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลไ้ใช้ในการกระทำผิด ทรัพย์สินใดที่จะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่บุคคลไ้ใช้ใน การกระทำผิด อันเป็นทรัพย์สินที่ควรริบความมาตรา ๓๓ (๑) แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ควร ที่จะเป็น เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการกระทำผิดโดยตรง หากไม่มีทรัพย์สินเช่นนั้นจะกระทำ ผิดไม่สำเร็จ แม้จะ เป็นอุปกรณ์หรือช่วยเหลือในการกระทำผิดสำเร็จ หรือสะดวกขึ้นก็ตาม ถ้า ทรัพย์สินนั้นไม่ไ้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิด ก็ไม่ควรถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ไ้ใช้ในการกระทำ ความผิด

ทรัพย์สินที่บุคคลไ้ใช้ตามมาตรา ๓๓ (๑) ต้องเป็นการไ้ใช้กระทำความผิด เช่น ถ้า หากเป็นการป้องกันสิทธิโดยชอบตามกฎหมายอาญา มาตรา ๖๔ แล้ว ก็ถือว่าผู้นั้นไม่มีความผิด ทรัพย์สินที่ไ้ใช้ในการกระทำ เมื่อการกระทำนั้นไม่ต้องเป็นความผิดแล้ว ก็ไม่ควรริบ (คำพิพากษา ฎีกาที่ ๕๕๒/๒๕๑๕) ฉะนั้น สิ่งใดที่จะเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาจะต้องเกิดขึ้นจากการกระทำซึ่งรวมถึงการงกเว้น การที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผละอันจะเกิดขึ้นก้วย และต้องรวมถึงการ

กระทำความคิดเริ่มตั้งแต่พยายามถึงความคิดสำเร็จ แต่ถ้าหากเป็นสิ่งที่ใช้ก่อนลงมือในชั้นพยายาม และภายหลังจากการกระทำความคิดสำเร็จแล้ว แม้จะเป็นยานพาหนะที่ใช้ขนทรัพย์สินที่ลักมาด้วย ก็ไม่ใช่สิ่งที่ใช้ร่วมในการกระทำความคิด* (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๑/๒๔๔๖, ๒๓๗/๒๔๐๐, ๓๓๔/๒๔๑๕)

กรณีพาหนะที่ถือว่าถูกนำไปใช้ในการกระทำผิดนั้น อย่างไรจริงจะถือว่าถูกนำไปใช้ในการกระทำผิดซึ่งศาลริบไต่หรือถูกใช้ไปในสภาพเป็นเพียงยานพาหนะซึ่งศาลริบไต่ไม่ได้ จะพิจารณาได้ว่า ถ้าหากเป็นการใช้ก่อนหรือภายหลังจากการกระทำผิดได้เกิดขึ้นสำเร็จแล้ว ก็เป็นกรณีที่มีได้ใช้ยานพาหนะในการกระทำผิดนั้น จึงไม่ควรริบ แต่ถ้าเป็นกรณีแม้จะไม่ได้ใช้รถในการกระทำความคิดโดยตรง แต่ได้ใช้เพื่อที่จะเป็นเครื่องทุนแรงในการกระทำความคิด ก็เป็นเหตุที่ควรริบ^๒

จ. ทรัพย์สินที่บุคคลมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความคิด

ทรัพย์สินในกรณีนี้มาจะหมายถึง ทรัพย์สินที่โดยสภาพเป็นสิ่งที่มิใช่ใช้เพื่อกระทำความคิด ไม่หมายรวมถึง ทรัพย์สินที่มีไว้ในกิจธุระธรรมดา แต่ประสงค์ใช้ในการกระทำความคิดเป็นครั้งคราวนั้น (ถ้าหากเข้าลักษณะเช่นนี้ก็จะ เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความคิด) โดยจะเห็นได้จากเจตนาของผู้กระทำผิด^๓ ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิดนี้ ก็มีหลักเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิด คือ จะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีไว้สำหรับใช้ในการกระทำผิดโดยตรง และจะต้องมีเจตนาที่จะกระทำผิดพร้อมกับมีทรัพย์สินไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิดโดยเจตนาด้วย เช่น ยานพาหนะที่มีไว้เพื่อฆ่าคนที่โกรธแค้น เมื่อไคนำเอายานพาหนะไปฆ่าคนหรือฆ่าบุคคลใดก็ตาม ถือว่ามีเจตนาที่ใดกระทำและ ได้ใช้ยานพาหนะนั้นกระทำตามเจตนาด้วย ยานพาหนะจึงเป็นสิ่งที่มิใช่ใช้ใช้ในการกระทำผิด จึงริบไต่ตามมาตรา ๓๓๓ (๑) นี้^๔

* จิตติ กิ่งศกพิชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค ๑ ตอน ๑, หน้า ๕๓๔-๕๓๕

^๒ สุรพล จันใจ, "การริบรถเรือที่ใช้จึงทรัพย์สิน" กฎหมาย, ปีที่ ๒๔ (๒)

พ.ศ. - ม.ย. ๒๔๒๔ : หน้า ๕๔ - ๖๒

^๓ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๖, ๓๐๗/๒๔๐๕

^๔ พิพนธ์ จักรางกูร, การริบทรัพย์สิน, หน้า ๕๒

ค. ทรัพย์สินที่ไ้มาโดยการกระทำความผิด

หมายถึงว่า ไ้มีการกระทำผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ไม่ว่าจะเป็นความผิดขึ้นพยายามหรือความผิดสำเร็จก็ตาม และ ไ้ทรัพย์สินนั้นมาจากการกระทำความผิด เช่น ว่า ทรัพย์ที่ลักมา ฉ้อโกงหรือขโมยออกเขามาเป็นต้น ในกรณีนี้จะเป็นเรื่องการที่ทรัพย์สินเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดโดยทางอ้อม ถ้าไม่มีทรัพย์สินการกระทำความผิดอาจมีขึ้นได้ แต่เมื่อมีการกระทำผิดแล้ว อาจไ้มาซึ่งทรัพย์สิน ทรัพย์สินซึ่ง ไ้มาจากการกระทำผิดในกรณีนี้จึง เป็นความผิดและควรที่จะถูกริบ การริบทรัพย์สินกรณีนี้ ถ้าหาก เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำผิดต่อบุคคลอื่นและทรัพย์ที่ไ้มาจากการกระทำผิดนั้น สามารถจะหาเจ้าของที่แท้จริงได้ เมื่อศาลพิพากษาเสร็จแล้ว ก็ต้องคืนทรัพย์ให้แก่เจ้าของที่แท้จริง*

อย่างไรก็ดี การริบทรัพย์สินทั้ง ๓ กรณีดังกล่าว เป็นการริบโดยให้อ่านนาคศาลที่จะใช้ดุลพินิจจะริบหรือไม่ก็ได้ ไม่เป็นการริบทรัพย์โดยเด็ดขาด ดังเช่น มาตรา ๓๒, ๓๔ ดังนั้น การที่ศาลอาจใช้ดุลพินิจว่าสมควรจะริบทรัพย์นั้นหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับเหตุแต่ละคดีว่าการกระทำเช่นนี้เป็นกรกระทำในลักษณะร้ายแรงมีเจตนาหรือไม่ หรือมีลักษณะเป็นผู้ร้ายในสันดาน กรกระทำผิดแล้วกรกระทำผิดอีก กรณีดังกล่าวเหล่านั้น สมควรที่จะริบหรือไม่ ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับชนิดทรัพย์สิน การกระทำผิดและ ลักษณะของบุคคลตามสมควร เป็นเรื่อง ๆ ไป^๒

การริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ นี้ มีหลักสำคัญว่า จะริบทรัพย์สินที่เป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิไ้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดนั้นหาไ้หรือไม่ เพราะการริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่ง จะลงโทษไ้ก็แต่เฉพาะผู้กระทำผิดเท่านั้น หลักในกรณีนี้จะค้องนำไปใช้กับพระราชบัญญัติอื่นหรือกฎหมายพิเศษเฉพาะอื่น ๆ ด้วย คือ ถ้าไม่มีบทบังคับของกฎหมายไว้เป็นกรณีพิเศษแล้ว จะริบทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่ไม่รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหาไ้หรือไม่ เพราะเป็นการขัดกับหลักรัฐธรรมนูญ และหลักกฎหมายอาญา มาตรา ๒^๓

การรู้เห็นเป็นใจ แม้จะไม่ถึงเป็นการกระทำความผิด หรือมีส่วนในการกระทำความ

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒ - ๔๓

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓ - ๔๔

^๓ จดคดี ถึงศกัทธิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๑ ตอน ๑, หน้า ๔๔๔ - ๔๔๕

ผิดด้วย จนถึงขนาดเป็นผู้สนับสนุนก็ตาม หากถือได้ว่ายินยอมให้มีการกระทำความผิดด้วยทรัพย์สินของคน ไม่มีสิทธิที่จะอ้างเรียกร้องกรรมสิทธิของคนคือ ฉะนั้น การรู้เห็นเป็นใจจึงไม่ถึงกับต้องมีการกระทำ เพียงแต่ได้เห็น คือรู้อยู่แล้วว่ามีผู้ใช้ทรัพย์สินของคนในการกระทำผิด โดยไม่ชักขวางแต่อย่างใด ๆ เป็นใจ คือ ยินยอมหรือละเว้นไม่ชักขวางโดยสมัครใจปล่อยให้ผู้อื่นไร้สอยทรัพย์สินของคนในการกระทำความผิด เช่นนี้ก็เพียงพอแล้ว*

หลักการริบทรัพย์สินที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ถือได้ว่าเป็นหลักพื้นฐานทั่วไปในเรื่องการริบทรัพย์สิน และอาจเอาไปใช้ในการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอื่นได้ด้วย เว้นแต่กฎหมายเฉพาะนั้น ๆ จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่นตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๗ และโดยเฉพาะมาตรา ๓๓ เป็นที่น่าสังเกตได้ บัญญัติว่า "ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย..." การริบทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะนี้จะมีความหมายเพียงใด และจะบัญญัติเงื่อนไขการริบทรัพย์สินให้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ ในหลักแห่งกฎหมายอาญาใดหรือไม่ การพิจารณาแก้ปัญหาลงนี้จะต้องอาศัยแต่เพียงว่า "กฎหมายเฉพาะยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไป" หรือ "กฎหมายที่บัญญัติภายหลังยกเว้นบทกฎหมายที่มีมาแต่ก่อน" เพียงเท่านั้นมิได้ หากต้องพิจารณาดังเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นๆ ในรายละเอียดประกอบกับหลักกฎหมายอาญาชั้นมูลฐานควบคู่กันไปด้วย^๒

และหลักดังกล่าวข้างต้นก็นำมาใช้กับหลักในกฎหมายศุลกากรด้วย ในฐานะ เป็นหลักกฎหมายทั่วไป อันจะนำมาใช้ในกรณีกฎหมายศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ ไม่บัญญัติเรื่องริบทรัพย์สินไว้เลยหรือบัญญัติไว้ไม่ชัดแจ้งหรือคลุมไปไม่ถึงกรณีใด ก็ต้องนำเอาหลักทั่วไปมาใช้ดูช่องว่าง เหล่านั้น เพียงเท่าที่ ไม่ชัดหรือแย้งกับบทกฎหมายศุลกากร

การริบทรัพย์สินตามหลักกฎหมายศุลกากร

การริบทรัพย์สินตามกฎหมายศุลกากรนี้ พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ ใ้บัญญัติถึงกรณีที่จะทำการริบทรัพย์สินได้ด้วยกันถึง ๑๓ มาตรา ซึ่งจะตรงกับกับเหตุแห่งการยึดตามมาตรา ๕

* เรื่องเดียวกัน

การริบทรัพย์สินประเภทที่ใช้ในการกระทำความผิด, งานค้นคว้าของกองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หน้า ๒๔ - ๒๖

แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ เนื่องจากการจะยึดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๔ นี้ได้ จะต้องเป็นกรณีที่เป็นการยึดสิ่งของอันจะพึงรับตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น เหตุการรับทรัพย์สินตามกฎหมายศุลกากรจึงมีเหตุเช่นเดียวกันกับเหตุแห่งการยึดตามมาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร ๒๔๖๔ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ของใด ๆ อันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๒๓^๑ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ ให้รับเสียสิ้น ตามมาตรา ๑๗^๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๒

พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๒๓ "ผู้ใดนำหรือพาของที่ยังมิได้เสียภาษีหรือของต้องจำกัดหรือของต้องห้ามหรือที่ยังมิได้ผ่านศุลกากรโดยถูกต้อง เข้ามาในพระราชอาณาจักไทยก็ดี หรือส่งหรือพาของเข้าหรือนำออกไปนอกพระราชอาณาจักไทยก็ดี หรือช่วยเหลือด้วยการประการใด ๆ ในการนำของเข้าหรือนำออกไปก็ดีหรือย้ายถอนไป หรือช่วยเหลือให้ย้ายถอนไปซึ่งของดังกล่าวนั้น จากเรือท่าเรือท่าเทียบเรือ โรงเก็บสินค้า คลังสินค้าที่มั่นคงหรือโรงเก็บของ โดยมิได้รับอนุญาตก็ดี หรือให้ที่อาศัยเก็บหรือเก็บหรือซ่อนของเข้าหรือนำออกหรือจกให้ผู้อื่นทำหรือนำออกก็ดี หรือเกี่ยวข้องด้วยการประการใด ๆ ในการขนหรือย้ายถอนหรือกระทำอย่างใดแก่ของเข้าหรือนำออกก็ดี หรือเกี่ยวข้องด้วยการประการใด ๆ ในการหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียค่าภาษีศุลกากร หรือในการหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยง บทกฎหมายและข้อจำกัดใด ๆ อันเกี่ยวแก่การนำของเข้า ส่งของออก ขนของขึ้น เก็บของในคลังสินค้า และการส่งมอบของ โดยเจตนาจะฉ้อค่าภาษีของรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะต้องเสียสำหรับของนั้น ๆ ก็ดี สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ หรือหลีกเลี่ยงข้อห้ามหรือข้อจำกัดอันเกี่ยวแก่ของนั้นก็ดี สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกิน สิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า "ของใด ๆ อันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๔ ประกอบด้วยมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๔๘๒ ท่านให้รับเสียสิ้นโดยมีพักต้องคำนึงว่าบุคคลผู้ใดจะต้องรับโทษหรือไม่"

โดยมีพิทักษ์คำนึงว่า บุคคลผู้ใดจะต้องรับโทษหรือหาไม่ เป็นบทบังคับที่ศาลรับทรัพย์สินที่เป็น
 ความผิดตามมาตรา ๒๗ นี้โดยเด็ดขาด ศาลจะไร้จุดพินิจจะรับหรือไม่แก่อย่างใดหาได้ไม่ ไม่
 ว่าจะ เป็นความผิดฐานพยายามหรือเป็นผู้สนับสนุน จะมีเจตนาหรือไม่ก็ตาม ก็มีความผิดตาม
 มาตรา ๒๗ ต้องรับโทษเช่นเดียวกันกับตัวการ ถ้าหากเป็นของที่เนื่องมาจากความผิดตามมาตรา
 ๒๗ นี้แล้ว (คือความผิดที่เกิดจากฐานลักลอบ หลีกเลี่ยงค่าภาษี หรือเป็นของที่ยังมิได้เสียค่า
 ภาษี หรือเป็นของต้องห้ามต้องกักกัก หรือที่ยังมิได้ผ่านศุลกากรโดยถูกต้อง หรือส่งของออกโดย
 ไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามพิธีการศุลกากรให้ถูกต้อง หรืออันเป็นความผิด
 ฐานไม่ปฏิบัติตามข้อควบคุมในเขตควบคุมศุลกากร ฯลฯ ทั้งใดกล่าวมาแล้วข้างต้น) ให้รับของนี้
 หักคืนโดยไม่คำนึงว่าจะมีผู้ต้องรับโทษตามกฎหมายหรือไม่ โดยที่ศาลอาจมีคำพิพากษายกฟ้อง
 แก่ของที่เกิดจากความผิดฐานนี้ ต้องรับเสมอ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๒/๒๕๔๒, ๕๐๐/๒๕๐๐,
 ๑๒๕๐/๒๕๐๐, ๑๖๔/๒๕๐๖)

แต่กรณีของอันเกิดจากความผิดตามมาตรา ๒๗ ทวิ* ไม่ได้รับอนุญาตถึงของอันเนื่องกับ
 ความผิดตามมาตรานี้จะต้องรับและมีใ้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗ อย่างเช่น ความผิดตามมาตรา
 ๒๗ จึงเป็นช่องว่างของกฎหมาย ทั้งนี้ในคำพิพากษาของศาล ศาลจึงไ้ให้นำเอาหลักกฎหมายที่
 ไปในเรื่องรับทรัพย์สินตามกฎหมายอาชญามาใช้ เป็นไปความบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา
 มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๓๓ และ พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๑๒๐ ทั้งนี้ ของ
 ที่เกิดจากความผิดตามมาตรา ๒๗ ทวิ ก็ไม่ใ้รับบทบังคับที่ศาลต้องรับโดยเด็ดขาด ทั้งเช่น ของที่
 เกิดจากความผิดตามมาตรา ๒๗ ซึ่งอยู่ในจุดพินิจของศาลที่จะสั่งรับหรือไม่ก็ได้ ตามประมวลกฎ
 หมายอาชญามาตรา ๓๓ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๑/๒๖๑๐ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๖๐/๒๕๑๒
 ประชุมใหญ่) ทั้งนี้แล้ว ถ้าพิเคราะห์ให้ถึงการอุกช่องว่างเช่นนี้ ไม่ใ้ให้นำเอาหลักเรื่องเจตนา
 รมณ์ของกฎหมายมาใช้แก่อย่างใดเลย เห็นว่าในกรณีเช่นนี้ควรต้องคำนึงว่าวัตถุประสงค์ของ
 กฎหมายศุลกากร คือ ปรามปรามและป้องกันการลักลอบหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากร จึงใ้รับของ
 ที่เกิดจากการลักลอบหรือหลีกเลี่ยงนี้ (ตามที่ภาษาชาวบ้านเรียกกันว่า ของหนีภาษีนั่นเอง) และ

*พระราชบัญญัติศุลกากร ๒๔๖๔ มาตรา ๒๗ ทวิ ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วย
 พว เอาไปเสีย ซื่อ รับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งของอันตนรู้ว่าเป็นของที่นำเข้ามาใน
 ราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยงอากรข้อห้าม หรือ ข้อจำกัด มีความผิดต้องระวางโทษปรับเงินสี่
 เท่าราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๗ ทวินี้ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากมาตรา ๒๗ คือ จะต้องมีการกระทำความ
 ผิดความมาตรา ๒๗ (อันเป็นข้อเท็จจริงที่อาจไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดให้ศาลลงโทษได้)
 มาก่อนแล้ว จึงจะเกิดเป็นความผิดตามมาตรา ๒๗ ทวิ คือ ความมาตรา ๒๗ ทวินี้เป็นความผิด
 เทียบได้กับความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา (ซึ่งตามภาษาชาวบ้านมาตรา ๒๗
 ทวินี้มีความหมายว่าเป็นความผิดฐานรับของหนีภาษีไว้) และการออกกฎหมายมาตรา ๒๗ ทวินี้ก็
 ใกล้เคียงเพิ่มเติมภายหลังจากได้บัญญัติมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ และ ๒๗ แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร
 แล้ว (มาตรา ๒๗ ทวิ ใกล้เคียงเพิ่มเติมขึ้นตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๓)
 แต่การนำเอาขึ้นและเวลาในการออกกฎหมายแต่ละฉบับมาดำเนินเป็นหลักในการใช้กฎหมายนั้นโดย
 ถือว่ากฎหมายที่ตราขึ้นก่อนนั้นไม่สามารถนำไปใช้คลุมถึงกฎหมายที่ตราขึ้นในภายหลังซึ่งเป็นการกระทำ
 ฝ่าฝืนเป็นความผิดสืบเนื่องมาจากการกระทำตามกฎหมายที่ตราขึ้นมาก่อน เช่นนี้หากถูกต้องไม่เนื่อง
 จากในขณะกระทำความผิดและ/หรือในขณะพิจารณาพิพากษานั้น กฎหมายที่ตราขึ้นมาไม่ว่าก่อนหรือหลัง
 มีผลบังคับใช้อยู่ในขณะนั้นเห็นได้ว่าเป็นช่องว่างในการตรวจกฎหมายมาตรา ๒๗ ทวิแห่งพ.ร.บ.
 ศุลกากรที่มีได้บัญญัติให้ชัดแจ้งไว้ในเรื่องรับทรัพย์สิน

เช่นเดียวกับของอันเนื่องกับความผิดตามมาตรา ๓๑ ใกล้เคียงที่ถือว่าเสียภาษีหรือต้อง
 จำกัหรือต้องห้าม ซึ่งผู้ใดนำหรือยอมให้ผู้อื่นนำหรือเกี่ยวข้องในการนำลงไปหรือออกจากเรือลำใด
 ใดในทะเลหรือแม่น้ำลำคลอง ซึ่งอาจเป็นทางแก่การฉ้อประโยชน์รายได้ของแผ่นดิน หรือหลีกเลี่ยง
 ข้อห้ามข้อจำกั ต้องระวางโทษถึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ นั้นไม่ได้บัญญัติว่าของนั้นจะต้องรับโดย
 ตรงตามมาตรานี้ก็ควรจะถือว่าเมื่อลงโทษถึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ แล้วย่อมต้องรับตามมาตรา ๑๗
 แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร ฉบับที่ ๔ ด้วยไม่ได้เพราะการรับตามมาตรา ๑๗ ต้องเป็นของใด ๆ อัน
 เนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๒๗ แต่มาตรา ๓๑ ให้นำแต่โทษมาใช้ไม่ได้ ให้นำบทบัญญัติหรือการ
 กระทำที่เป็นความผิดมาใช้ด้วย ของนั้นจึงมิได้เป็นของใด ๆ อันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๒๗
 คงเป็นแค่ของอันเนื่องด้วยโทษตามมาตรา ๒๗ เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้จะถือเป็นของอันจะต้องรับ
 ตามมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากรฉบับที่ ๔ ไม่ได้ ศาลจึงต้องนำเอาหลักทั่วไปแห่งกฎหมาย
 อาญามาใช้พิจารณาว่าทรัพย์สินหรือของอันเป็นความผิดมาตรา ๓๑ นี้

*พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๓๑ ของที่ถือว่าเสียภาษีหรือที่ต้องจำกั
 หรือต้องห้ามนั้นผู้ใดนำ หรือยอมให้ผู้อื่นนำ หรือเกี่ยวข้องในการนำลงในหรือออกจากเรือลำใดใน
 ทะเลหรือในแม่น้ำลำคลองซึ่งอาจเป็นทางแก่การฉ้อประโยชน์รายได้ของแผ่นดินก็ การหลีกเลี่ยง
 ข้อจำกัหรือข้อห้ามก็ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษ ถึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗

ควรจะรับหรือไม่จึงเป็นการรับโดยไร้คุณพินิจของศาล*

มีข้อควรสังเกตว่าตาม พ.ร.บ.ศุลกากร มาตรา ๓๐ นี้ กฎหมายได้บัญญัติไว้ขอ
ความในเรื่องการรับทรัพย์สินไว้ต่างกับ มาตรา ๔๖ แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ และ
มาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๔๘๐ ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของกฎหมายใน
การบัญญัตินี้ก็เพื่อที่จะให้การไร้กฎหมายผลของกฎหมายแตกต่างกัน^๒

เหตุแห่งการรับโดยถือว่าเป็นของที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๗ นี้
บทกฎหมายต่างประเทศได้บัญญัติไว้คล้ายคลึงกันกับบทบัญญัติของไทย เช่น กฎหมายศุลกากร
ของประเทศอังกฤษ มาตรา ๔๓ บัญญัติไว้ "ผู้ใดนำหรือพาของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี หรือมิได้
ผ่านศุลกากรโดยถูกต้อง ของที่นำเข้ามาให้รับเสีย"^๓ กฎหมายศุลกากรประเทศอเมริกา มาตรา
๑๘๒๖ (๖) "พ่อค้าผู้นำสินค้าเข้ามาในสหรัฐโดยผิดกฎหมายในพระราชบัญญัตินี้ สินค้าจะถูก
ยึดและรับไว้ภายใต้กฎหมายศุลกากร"^๔ และตามกฎหมายศุลกากรเกาหลี มาตรา ๑๗๔ บัญญัติ
ไว้ "บุคคลผู้นำสินค้าเข้าหรือส่งออก และ ได้กระทำผิดอย่างใดอย่างหนึ่งในมาตรา ๑๔๖ นี้ จะ
ต้องได้รับโทษจำคุก ๑ ปี หรือมีเงินจะถูปรับไม่น้อยกว่าหนึ่งล้าน ๗๐๗ และสินค้าดังกล่าว
นี้จะต้องรับ"^๕ เป็นต้น

๒. เรือที่อยู่ในเขตท่าและมีสินค้าในเรือ และภายหลังปรากฏว่าเรือลำนั้นเบียดอับ
ตัวขึ้น หรือมีแต่อับเฉา และนายเรือไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าชนสินค้าขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้
รับตัวเรือนั้นไว้ได้ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร

กรณีนี้เป็นกรณีที่เป็นความผิดฐานลักลอบขนสินค้าออกจากเรือที่ออกในเขตท่า จึงให้

* ประพันธ์ เนตรนพรัตน์, คำบรรยายกฎหมายศุลกากร, หน้า ๓๔๓

^๒ พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๓๐ บัญญัติไว้ว่า ".....ท่านว่าผู้ที่มีความผิด
ด้วยระวางโทษ ถึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ มาตรา ๔๖ บัญญัติไว้ว่า "....แล้วให้รับบทบัญญัติมาตรา
๒๗ บังคับแก่กรณีเช่นกล่าวนี" พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๘๐ (ฉบับที่ ๙) มาตรา ๕ โดยบัญญัติ
โทษไว้ในมาตรา ๑๐ บัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๕ ผู้ที่มีความผิดต้องระวางโทษถึง
บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากรพุทธศักราช ๒๔๖๔ และของทั้งปวงอันเนื่อง
ด้วยการกระทำผิดนั้นให้รับเสียสิ้นโดยมีพักต้องคำนึงว่าบุคคลผู้ใดจะต้องรับโทษหรือไม่"

"CUSTOMS AND EXCISE MANAGEMENT ACT 1979, CHAPTER 2, HER
MAJESTY'S STATIONERY OFFICE? LONDON : SECTION 87 p. 61.

"CUSTOMS DUTIES, TITLE 19 : § 1526

"CUSTOMS LAW, REPUBLIC OF KOREA PART IX "PENAL PROVISIONS" :
ARTICLE 179

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รับตัวเรือนค้าย กรณีดังกล่าวนี้ตามพระราชบัญญัติศุลกากรอังกฤษนั้น มาตรา ๕๐ บัญญัติให้
ทั้งเรือและทั้งอากาศยาน ซึ่งนายเรือหรือหัวหน้าอากาศยานไม่สามารถชี้แจงหรือยื่นบัญชี บันทึก
แสดงการ ผลิตผลภาษีได้ ทั้งเรือและอากาศยานนั้นให้รับเสีย ซึ่งของอังกฤษให้รับทั้งเรือและ
อากาศยาน แต่ของไทยรับได้เฉพาะเรือ

๓. เรือดำน้ำหรือเป็นหีบห่อ ซึ่งมีขนาดหรือลักษณะที่ค้ำบพระพระราชบัญญัตินี้หรือบท
กฎหมายหรือประกาศอื่น ให้รับของนั้นเสีย ตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.
๒๔๖๔ กรณีเช่นนี้เป็นความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามพิธีการศุลกากรให้ถูกก้อง

๔. เรือชนิดใด ๆ อันมีระวางบรรทุกไม่เกินสองร้อยห้าสิบกัมภ์ก็ รถ เกวียน ยาน-
พาหนะ นิชหรือภาชนะอื่นใดก็ดี หากใช้ในการย้ายถอน ช้อนแร่ หรือขนของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี
หรือที่คงจกักหรือคงห้ามไว้รับเสียสิ้น ตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.
๒๔๖๔ และถ้ามีของอื่นรวมอยู่ในหีบห่อหรือภาชนะอื่นหรือในรถ เกวียน ยานพาหนะ อันปรากฏ
ว่ามีของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี หรือที่คงจกัก หรือคงห้ามนั้นด้วยก็ให้รับของนั้น ๆ เสียคู่กัน

การรับทรัพย์สินตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ เป็นการรับ
เกี่ยวกับยานพาหนะหรือภาชนะที่ไว้บรรทุก หรือใช้ในการย้ายถ้ายถอน ช้อนแร่หรือขนของ
ที่ยังมิได้เสียค่าภาษีและอาจรวมถึงของที่อยู่ร่วมกันในยานพาหนะและภาชนะดังกล่าวด้วย ถือได้
ว่ามาตรานี้ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งไว้บังคับทั้งทางบก ทาง
น้ำ และทางอากาศ และมีขอบเขตในการรับพาหนะตามมาตรานี้ คือ ห้ามรับเรือที่มีขนาดบรรทุก
เกินกว่า ๒๕๐ ตัน ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๒ นี้เองที่ได้บัญญัติห้ามไว้ ห้ามรับอากาศยานทุก
ประเภท เป็นไปคามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๐ มาตรา ๑๓^๑
และห้ามรับรถไฟ ซึ่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๔๔ มาตรา ๑๓ ได้ระบุ
ไว้^๒

^๑ CUSTOMS AND EXCISE MANAGEMENT ACT 1979, § 90 p. 62

พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๐ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า "ในการ
ไว้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ บังคับห้ามมิให้รับอากาศยาน
ประเภทใด ๆ "

พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๔๔ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า "ทรัพย์สิน
สินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี"

หลักในการให้ริบยานพาหนะภาชนะ และของที่อยู่ร่วมกันในยานพาหนะและภาชนะดังกล่าว จะเทียบเคียงได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่บุคคลใดใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดตรงกับหลักในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓ (๑) สำหรับของที่อยู่ร่วมพาหนะหรือภาชนะ เคียงกันก็เป็นสิ่งที่อาจใช้เป็นเครื่องบิคบังอำพรางมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็นของที่ผิดกฎหมายที่อยู่ปะปนร่วมกันมานั้นได้

หลักสำคัญในการ ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๑๒ นี้ จะพิจารณาที่ใดดังนี้*

๑) จำนวนของกลางมากน้อยเท่าไรไม่เป็นข้อสำคัญในการริบยานพาหนะ^๒

๒) สิ่งที่จะริบตามมาตรา ๑๒ นั้น ต้องเกี่ยวข้องกับความผิดในการย้ายถอน ซ่อนเร้นของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี ของต้องจำคุก ของต้องห้าม ดังนั้น หากไม่เกี่ยวกับของลักลอบหนีศุลกากรซึ่งเป็นของที่ไม่ต้องเสียภาษี ไม่ต้องจำคุก หรือต้องห้าม อันเป็นความผิดตามมาตรา ๒๓ นั้น ยานพาหนะหรือภาชนะนั้นก็มิใช่สิ่งอันพึงต้องริบ ตามนัยแห่งมาตรา ๑๒^๓

๓) ในกรณีการขอให้ริบเรือตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ นี้ ในการบรรยายฟ้องต้องบรรยายให้ปรากฏในคำฟ้องว่า เรือมีระวางบรรทุกเท่าใด เพราะมาตรา ๑๒ บัญญัติให้ริบเรือที่มีระวางบรรทุกไม่เกินสองร้อยห้าสิบตัน ถ้าโจทก์ไม่บรรยายฟ้องว่าเรือของกลางที่ขอริบมีระวางบรรทุกเท่าใดแล้ว ในกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธ ก็ต้องนำสืบให้ได้ว่า เรือมีขนาดบรรทุกไม่เกินสองร้อยห้าสิบตัน เพราะมิใช่ข้อเท็จจริงที่ศาลจะต้องรู้เอง และต้องบรรยายฟ้องให้ละเอียดละมามีคำขอให้ริบเรือ รถ เกลวียน พาหนะ หนีบ หรือภาชนะอื่นใดใช้ในการย้ายถอน ซ่อนเร้น หรือซ่อนของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี หรือของต้องจำคุกหรือของต้องห้าม มิฉะนั้นศาลก็ริบไม่ได้^๔

๔) พาหนะที่จะทำการริบในกรณีนี้ ศาลก็นำเอาหลักในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓ มาใช้โดยถือว่าเป็นสิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้จะริบทรัพย์สินอันเป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดหรือไม่ มิฉะนั้นจะเป็นการขัดข้องรัฐธรรมนูญและตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒ นี้ บุคคลจะได้รับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลง

*มานิต วิชาเคมี, ภาษีและกฎหมายศุลกากร, หน้า ๓๑๔ - ๓๑๗

^๒ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๒/๒๕๐๔

^๓ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๘๑/๒๕๑๕

^๔ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๕/๒๕๔๖, ๕๑๑/๒๕๔๕, ๔๓๖/๒๕๐๕, ๒๓๕๕/๒๕๒๕

แก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย ความแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๔/๒๕๓๐, ๒๗๔/๒๕๓๑, ๑๕๓/๒๕๔๑, ๔๖๔/๒๕๐๔ เป็นกัน

การที่ศาลมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเช่นนี้ เนื่องจากเพื่อคุ้มครองความเป็นธรรมของบุคคลภายนอก ผู้เป็นเจ้าของที่จะมิให้โดนยึดกรรมสิทธิในทรัพย์สินของตนตามกฎหมายตุลาการ โดยแท้จริงนั้นตามบทบัญญัติของกฎหมายตุลาการมิได้บัญญัติถึงการรู้เห็นเป็นใจของบุคคลภายนอกไว้เลย เนื่องจากนโยบายด้านภาษีอากรอันเป็นนโยบายที่สำคัญของกฎหมายตุลาการ ดังนั้นกฎหมายตุลาการจึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การปราบปรามและป้องกัน การลักลอบหลีกเลี่ยงในความผิดเกี่ยวกับตุลาการค่าแรง ๆ อันเกี่ยวกับภาษีอากรที่จะทำให้มีรายได้อัตโนมัติลงขันเป็นผลเสียแก่ประเทศชาติ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยเหตุที่ศาลมีแนวคำวินิจฉัยเช่นนี้ จะมิผลไปถึงผลของการตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งศาลเห็นและได้ให้คำวินิจฉัยต่อไปว่า ถ้าเป็นการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว การริบพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิด ก็ต้องเป็นไปตามหลักแห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น การตกเป็นของแผ่นดินและการขอคืนก็ต้องนำเอาหลักกฎหมายอาญามาใช้ อันจะเกิดเป็นผลเสียแก่ทางฝ่ายบริหาร ซึ่งไม่สามารถนำเอาหลักกฎหมายมาตรา ๒๔ วรรค ๒ ดังกล่าว มาใช้บังคับแก่พาหนะในการกระทำความผิดได้เท่าที่ควร และการพิสูจน์ในเรื่องการรู้เห็นเป็นใจก็เป็นภาระยากที่จะพิสูจน์ให้เห็นชัดได้

กรณีเช่นนี้ตามหลักกฎหมายในสหรัฐอเมริกาถือว่า การริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่ง โดยมิรากฎาหมายจากหลักในกฎหมายโบราณว่า ทรัพย์สินใดไม่ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต หากเป็นเหตุก่อให้เกิดความตายแก่มนุษย์แล้วจำเป็นต้องริบเป็นของรัฐ เพื่อทำลาย หรือเพื่อการอุทิศ^๒ ดังเช่นปรากฏใน Common - law doctrine of deodand, Mosaiical law และ Athenian law Blackstone ทั้งนี้เพราะเจ้าของทรัพย์สินมีส่วนในการทำให้เกิดความเสียหายนั้นด้วย โดยความประมาทของตน ดังนั้นเจ้าของจึงควรถูกลงโทษโดยการถูกริบทรัพย์สิน ซึ่งเจ้าของผู้บริสุทธิ์ต้องไปฟ้องเรียกค่าเสียหายเอาจากผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินของตนไปใช้ในการ

^๒อ้างถึง ๓๖ Am. Tue. 2d, Forfeitures and Penalties, § 1 โดยงานค้นคว้าของกองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หน้า ๗๐ - ๗๓

^๒เรื่องเดียวกัน

ทำผิดกฎหมายได้* กังเซ็น

ในคดี Calero - Toledo V Pearson Yacht Leasing Company. 416 U.S. 663, 49 L. Ed. 2d, 452, 94S. Ct 2080^๒ ศาลโคพิทาคณาให้รับเรือยอร์ชประเภที่ไรท์ของเหี่ยว เนื่องจากตรวจพบกัญชาบนเรือลำนั้น โดยเจ้าของเรือมิได้เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดแต่อย่างใด และมีใ้รู้ถึงการที่ทรัพย์สินได้ถูกใช้ในการกระทำความผิดเลย ศาลชั้นต้น (District court) พิพากษาว่า การริบทรัพย์สินดังกล่าวโคมิได้มีการฟ้องร้อง และพิจารณา คดีเป็นการชักกับกระบวนการกฎหมายอันชอบธรรม (Due process of Law) เพราะเป็น การเอาไปซึ่งทรัพย์สินโดยไม่มีคำทอบนแทนที่สมควร ศาลสูงสหรัฐ (The Supreme Court) พิพากษากลับคำวินิจฉัยดังกล่าว โดยผู้พิพากษา Brennan ได้เหตุผลว่า การริบทรัพย์สินดังกล่าวเป็นการถูกต้องตามกระบวนการกฎหมายชอบธรรมแล้ว เพราะการริบทรัพย์สินในคดีนี้เป็น ไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่สำคัญของสาธารณะหรือของรัฐ และอ้างแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษ ที่มาในอดีตว่า ความบริสุทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินไม่เป็นข้ออ้างในการริบทรัพย์สิน การริบเรือที่ใช้ ในการขนส่งอันฝ่าฝืนกฏหมายป้องกันยาเสพติดให้โทษ จะเป็นการช่วยคำจูงหมายของ กฎหมายอาญา เนื่องจากเป็นการป้องกันการกระทำความผิดครั้งต่อไป โดยการขนส่งเช่นนั้น และเป็นการลงโทษให้เสียหายทางเศรษฐกิจ เพื่อมิให้มีผลประโยชน์เกิดขึ้นจากการกระทำ ความผิดด้วย^๓

คามหลักของกฎหมายอเมริกาอ้างว่านี้ผู้เขียนเห็นว่าจะนำมาปรับใช้กับบทกฎหมาย ไทยเราเพราะการกำหนดโทษริบทรัพย์สินต้องอำนวยความสะดวกแก่การปราบปรามการกระทำผิด ค้วยโดยควบคุมไปกับผลประโยชน์ของรัฐ และอาจมีความสำคัญมากจนกระทั่งสมาชิกในสังคม จำต้อง ถูกรอนสิทธิบางอย่างและยอมรับร่วมกันเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* เรื่องเดียวกัน หน้า ๗๐ - ๗๓

^๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๗๐ - ๗๓

^๓ เรื่องเดียวกัน, อ้างถึง American Bar Association Journal, November 1974 at p. 1420.

การรับพาหนะประเภทเรือกับอากาศยานตามกฎหมายต่างประเทศ แบ่งออกเป็น ๒ ระบบ

คือ

ระบบที่ ๑ ถือว่าศาลการมีอำนาจรับเรือและอากาศยานได้ทุกประเทศโดยไม่มีข้อจำกัด
ใด ๆ ประเทศเหล่านี้ ได้แก่ แคนาดา (มาตรา ๑๗ (๑), ๑๘ (๑)), เกาหลี (มาตรา
๑๘๓), ฟิลิปปินส์ (มาตรา ๒๕๓๐ (a) (b) และ (c)), ญี่ปุ่น (มาตรา ๑๑๘), อังกฤษ
(มาตรา ๒๗๗ (๒)), อเมริกา (มาตรา ๕๕๖ (a)) ,*

ระบบที่ ๒ ถือว่าศาลการมีอำนาจรับเรือหรืออากาศยานได้เฉพาะบางประเทศเท่านั้น
ประเทศดังกล่าวคือ อังกฤษ (มาตรา ๕๕๐ รับเรือได้โดยมีระวางบรรทุกไม่เกิน ๒๕๐ ตัน และ
อากาศยานอื่น ๆ นอกจากที่ไว้ขนส่งสาธารณะหรืออากาศยานของรัฐ) สิงคโปร์ (มาตรา ๑๑๓
(๒) รับเรือได้โดยมีระวางบรรทุกไม่เกิน ๒๐๐ ตัน แต่ให้เป็นอำนาจของศาลที่จะรับหรือคืน
และอากาศยานใด ๆ ได้ยกเว้น อากาศยานที่ไว้ขนส่งระหว่างประเทศ) และอิสราเอล (มาตรา
๒๐๓ (a) ให้รับเรือได้เฉพาะที่มีระวางบรรทุกไม่เกิน ๒๕๐ ตัน) ๒

๕. ของใด ๆ อันเนื่องด้วยความฉกฉวยเกี่ยวกับการนำเข้ามาหรือส่งออกไปโดยทาง
ไปรษณีย์ให้รับตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติศาลการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งได้มีบัญญัติ
ไว้ในมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. ๒๕๖๕ บัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๗
ให้ใช้บังคับแก่ของที่นำเข้ามาหรือส่งออกไปทางไปรษณีย์ ก็จะต้องรับเสียสิ้นโดยเด็ดขาด โดย
ไม่ต้องคำนึงว่า จะมีผู้ต้องรับโทษตามกฎหมายหรือไม่ และไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานพยายาม
หรือผู้สนับสนุนหรือจะกระทำโดยเจตนา หรือประมาทเลินเล่อก็ตาม ก็อยู่ในบทบังคับให้ศาลต้อง
รับโดยเด็ดขาดจะไร้จุดพินิจแต่อย่างใดหาได้ไม่

๖. หีบห่อที่ประสงค์จะส่งออกไปกับเรือสำเภา ถ้านายเรือสำเภาที่นั้นรายงานว่า ไม่มี
ว่าภายในหีบห่อดังกล่าวนี้มีของสิ่งใดบ้าง เมื่อพนักงานศาลการสั่งให้เปิดหีบห่อออกตรวจดู
ปรากฏว่าในหีบห่อนั้นมีของซึ่งต้องห้ามมีให้นำเข้ามา ก็ให้รับของนั้นไว้ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราช
บัญญัติศาลการ พ.ศ. ๒๕๖๕

*ดูเชิงอรรถ ในเอเนก อรรถาธิษ, "ของกลางในคดีศาลการ", หน้า ๑๑๑ - ๑๑๓

๒ เรื่องเดียวกัน

เมื่อได้เก็บไว้ในคลังสินค้าแล้วให้ซ่อนเร้น หรือย้ายขนหรือจากคลังสินค้าด้วยประการใด ๆ หรือ
ไต่หรือออกจากหีบห่อ หรือย้ายที่จากหีบห่ออันหนึ่งไป บรรจุในหีบห่ออีกอันหนึ่ง หรือทำด้วยประการ
อื่นใดก็ดี เพื่อที่จะขนย้าย หรือซ่อนเร้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายไซ้ ก็ให้รับของนั้นเสียตามมาตรา
๕๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ๒๔๖๔

๑๒. ถ้าในเวลาใดเวลาหนึ่ง ปรากฏว่าของในคลังสินค้ามีปริมาตรน้อยกว่าที่จัด
ไว้ในใบขนสินค้าเดิม เมื่อนำของนั้นเข้าเก็บ และปริมาณที่ต่างกันนี้ไม่มีเหตุผลปรากฏในบันทึก
ของพนักงานกักตุนหรือไม่ปรากฏในเหตุที่อธิบดีหากได้เห็นสมควรอนุญาตมิให้กองกักตุนพิจารณา
บันทึก ความมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ ให้ถือว่าของปริมาณที่ต่าง
กันอันแสดงเหตุมิไต่กัน เป็นของที่ได้อพยพไปโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงาน และของนั้นให้
รับเสียตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร ๒๔๔๒ ซึ่งมาตรา ๕๒ บัญญัติว่า

"ถ้าในเวลาใดเวลาหนึ่ง ปรากฏว่าของในคลังสินค้ามีปริมาณน้อยกว่าที่จัดไว้ในใบ
ขนสินค้าเดิม เมื่อนำของนั้นเข้าเก็บและปริมาณที่ต่างกันนี้ไม่มีเหตุผลปรากฏของในบันทึกของ
พนักงานกักตุน หรือไม่ปรากฏในเหตุที่อธิบดี หากได้เห็นสมควรอนุญาตมิให้กองกักตุนพิจารณา
บันทึก ทานให้ถือว่าของที่ปริมาณที่ต่างกันอันแสดงเหตุมิไต่กัน เป็นของที่ได้ย้ายขนไปโดยมิ
ได้รับอนุญาตจากพนักงานและให้รับบทบัญญัติ มาตรา ๑๗ บังคับแก่กรณีเช่นกล่าวนี้"

เมื่อกฎหมายได้บัญญัติให้นำเอามาตรา ๑๗ มาบังคับใช้กรณีตามมาตรา ๕๒ นี้ด้วย
ของที่เกี่ยวข้องเนื่องจากความฉีกคลังกล่าว ก็ต้องรับเสียทั้งสิ้นตามมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร
พ.ศ. ๒๔๖๔ และเป็นบทบัญญัติที่บังคับให้รับโทษเด็ดขาด ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

๑๓. ของทั้งปวงอันเนื่องด้วยความฉีกความมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร

พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๕ บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ผู้ใดขนส่งของหรือ
พยายามขนส่งของบ้านเขตแดนทางบก เข้าในหรือออกนอกราชอาณาจักร หรือตั้งแต่เขตแดนทาง
บกมายังด่านศุลกากร หรือจากด่านศุลกากร ไปยังเขตแดนนั้นความทางใด ๆ นอกจากทางอนุมัติ
หรือในเวลาใด ๆ นอกจากเวลาที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การขนส่งของตามทางอนุมัติในเวลาอื่นนอกจากที่กำหนดความวรรคก่อนนั้น จะทำได้
ก็เมื่อได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากอธิบดีหรือผู้แทน และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งอธิบดี
กำหนดขึ้นไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ

ห้ามมิให้ผู้ใดช่วยเหลือ การขนส่งอันต้องห้ามดังกล่าวแล้วหรือเก็บ หรือซ่อน หรือยิน
ยอมให้เก็บหรือซ่อนหรือจัดให้เก็บหรือซ่อนของใด ๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าของนั้น ๆ ใดขนส่งโดยฝ่าฝืน

(ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๔๕๐ ในเรื่องเกี่ยวกับขนส่งหรือพยายามขนส่งความทางใด ๆ นอกจากทาง
อนุมัติ หรือในเวลาใด ๆ นอกจากเวลาที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศราชกิจจานุเบกษาให้รับเสีย
สิ้น ตามมาตรา ๑๐* แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๔๕๐

ดังนั้นเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นว่า ของทั้งปวงอันเนื่องด้วยการกระทำผิดตามมาตรา
๕ นี้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดสำเร็จ หรือพยายามก็ตาม ก็จะต้องรับเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีบุคคล
ผู้ใดจะต้องรับโทษหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐ จึงเป็นบทบังคับของกฎหมายที่จะ
ต้องรับโดยเด็ดขาด เป็นไปทำนองเดียวกับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๗ พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.
๒๔๖๔ ประกอบกับมาตรา ๑๙ แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๕๒^๒

เปรียบเทียบการรับทรัพย์สินตามหลักกฎหมายศุลกากรและกฎหมายอาญา

กฎหมายศุลกากรทั้ง ๑๓ มาตราดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นเหตุของการให้รับทรัพย์สินหรือ
ของอันเนื่องมาจากความผิดที่เกิดจากบทบัญญัติทั้ง ๑๓ มาตราดังกล่าว ซึ่งการรับทรัพย์สินหรือของ
อันพึงต้องรับตามกฎหมายศุลกากรนี้ ก็เป็นบทบัญญัติที่เป็นเสมือนสภาพบังคับของกฎหมายศุลกากร
โดยการนำเอาโทษตามกฎหมายอาญามาใช้กับบุคคล โดยรัฐเข้ามาแทรกแซงหรือชักจูง การ
ใช้สิทธิหรือเสรีภาพในทางทรัพย์สินของบุคคลโดยปกติสุข ความอำนาจของกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็น
การเฉพาะอันมีเหตุผลและหลัก เกณฑ์นอกเหนือ ไปจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ตาม
บทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ว่า "บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวล
กฎหมายนี้ให้ใช้ในการณแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นจะได้บัญญัติไว้
เป็นอย่างอื่น" ฉะนั้นเราก็อาจพิจารณาโทษรับทรัพย์สินตามกฎหมายศุลกากร ได้ดังนี้

ข้อห้ามดังกล่าว

(กำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง คือระหว่าง ๖.๐๐ ถึง ๕.๐๐ น. หรือถ้าเป็นการขน
ส่งโดยรถไฟก็กำหนดตามเวลาของรถไฟ)

พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๔๕๐ มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า "ผู้ใดฝ่าฝืนบท
บัญญัติมาตรา ๕ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามพันบาท
พ.ศ. ๒๔๖๔ และของทั้งปวงอันเนื่องด้วยการกระทำผิดนั้นให้รับเสียสิ้นโดยมีค่าของค่านึ่งถึงว่า
บุคคลผู้ใดจะต้องรับโทษหรือไม่"

^๒ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๐/๒๔๕๔, ๕๕๐/๒๔๖๖, ๑๖๒๑/๒๔๖๖

๑. ลักษณะของการริบ การริบทรัพย์สินตามกฎหมายศาลอากรจะมีลักษณะของการริบทรัพย์สินเป็นพิเศษ กล่าวคือ

ก. เป็นการริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาด* ในกรณีที่ถูกกฎหมายศาลอากรไต่สวนคดีไว้แจ้งชัดว่าเป็นของต้องริบแล้ว ศาลต้องริบทั้งสิ้น จะใช้ดุลพินิจไม่ได้ ไม่ว่าลักษณะของของจะเป็นของที่มีไว้เป็นความฉิบหรือทำไว้เป็นความฉิบ หรือ โค้ชหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำฉิบหรือโค้มมาโดยการกระทำฉิบก็ตาม ถ้าหากเป็นของที่เกี่ยวข้องเนื่องจากความฉิบทั้ง ๑๓ มาตราดังกล่าวแล้ว ศาลต้องริบโดยไม่ต้องใช้ดุลพินิจ ดังฎีกาที่ ๑๑๔/๒๔๘๒ รมยงค์ของจำเลยที่ใช้บรรทุกสุราต่างประเทศหนีภาษีเข้ามาในราชอาณาจักร พระราชบัญญัติศาลอากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๑๒ บังคับริบ มิได้มีเงื่อนไขให้อยู่ในดุลพินิจของศาลแต่ประการใด จะเห็นว่าเป็นบทบัญญัติของกฎหมายมีลักษณะเด็ดขาดและรุนแรงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาแล้ว กฎหมายอาญาจะมีทั้งการ ริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๔ กับการริบทรัพย์สินที่ศาลสามารถใช้ดุลพินิจว่าจะริบหรือไม่ก็ได้

มีข้อสังเกตว่าปัจจุบันการริบทรัพย์สินตามกฎหมายศาลอากรนั้น ศาลมีแนวทางวินิจฉัยว่าเป็นอำนาจของศาลที่จะสั่งริบหรือไม่ริบของกลาง แม้กฎหมายศาลอากรจะไต่สวนคดีให้ริบทั้งคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๖/๒๕๒๓

ข. ไม่ว่าจะเป็ความฉิบฐานพยายามหรือความฉิบสำเร็จก็ตาม ถ้าหาก พ.ร.บ. ศาลอากรไต่สวนคดีไว้ชัดแจ้งแล้วว่าเป็นของต้องริบแล้ว ศาลก็ตองริบ ดังเช่น ฎีกา ๑๖๒๑/๒๕๑๖ พ.ร.บ. ศาลอากรบัญญัติให้พยายามกระทำความฉิบมีโทษเช่นเดียวกับการกระทำความฉิบสำเร็จ เมื่อจำเลยกระทำความผิดที่ใจหัดฟ้อง ศาลถึงโทษจำเลยได้เต็มตามที่กำหนดและของต้องริบเนื่องด้วยการกระทำนั้นให้ริบเสียสิ้น โดยมิพักต้องคำนึงว่าบุคคลใดจะตองรับโทษหรือไม่ ในกรณีเช่นนี้ก็มิใช่หลักการ เช่นเดียวกับหลักในเรื่องริบทรัพย์สินแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๒, ๑๓, ๑๔ ไม่ว่าจะเป็ความฉิบฐานพยายาม หรือความฉิบสำเร็จก็ตาม ก็สามารถที่จะริบทรัพย์สินของผู้กระทำความฉิบนั้นได้

ค. การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติศาลอากรที่บัญญัติไว้ นี้ บางกรณีกฎหมายยังบังคับว่าจะต้องให้ริบของนั้นทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ต้องรับโทษตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม เช่น การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติกฎหมายศาลอากร ๒๔๖๔ มาตรา ๒๗ ประกอบกับมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติศาลอากร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๒ เมื่อพิเคราะห์แล้วจะเห็นว่าเป็นบทลงโทษ หรือบทบังคับในทางก้ำทรัพย์สินของบุคคลที่ค่อนข้างจะรุนแรงและเด็ดขาด กรณีหนึ่งเนื่องจากของที่ต้องริบใน

* เดลินชัย ศรีเลิศชัยพานิช, ความริบฉิบและโทษในทางอาญากฎหมายศาลอากร, หน้า

กรณีเช่นนี้ บางครั้งมิใช่เป็นของอันตรายโดยสภาพ เช่น กรณีการขนส่งหรือพยายามขนส่ง
 ทางทางใด ๆ นอกจากทางอนุมัติหรือในเวลาใด ๆ นอกจากเวลาที่อธิบดีกำหนดตาม มาตรา
 ๕ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๔๘๐ แต่การที่กฎหมายบังคับให้รับของที่เกี่ยวข้อง
 เนื่องกับความผิดทั้งสิ้น โดยมีพิสัยที่กว้างว่าจะมีผู้ต้องรับโทษตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม
 ก็มีเหตุมาจากวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติศุลกากร ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บภาษี
 การนำเข้าและส่งออกในการที่จะปราบปรามหรือป้องกันมิให้บุคคลกระทำการลักลอบ หรือหลีกเลี่ยง
 เลี่ยงการชำระค่าภาษีอันเป็นหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่จะคงกระทำการเสียหาย
 ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตามมาตรา ๕๐ แห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งจะแตกต่าง
 กับกฎหมายอาญา การรับทรัพย์สินของบุคคลโดยมีพิสัยที่กว้างถึงจะมีผู้ต้องรับโทษหรือไม่ จะ
 มีเฉพาะกรณีทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่จำเป็นอันตรายต่อบุคคลหรือต่อสาธารณชน ทั้ง ๆ ไป
 เช่น กรณีทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด โคนก่ ยาเสพติดให้โทษ หรือวัตถุอันตราย เป็นต้น

๖. ถ้าหากเป็นกรณีที่พระราชบัญญัติศุลกากร ไม่ได้บัญญัติถึงการรับทรัพย์สินไว้ใน
 ความผิดแห่งพระราชบัญญัติศุลกากรบางมาตรา หรือในบางกรณีที่กฎหมายศุลกากรควบคุมไม่ถึง
 ของที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความผิดในกรณีเหล่านี้ ก็สามารถที่จะขอให้ศาลวินิจฉัย ตามหลักทั่วไปแห่ง
 ประมวลกฎหมายอาญา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๙/๒๕๑๐ จำเลยรับปลิงทะเลของกลางไว้โดยรู้ว่าเป็นของที่นำเข้ามา
 ในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากรข้อนำข้อจำกัด อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร
 พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๒๗ ทวิ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๓๓) พ.ศ.
 ๒๔๘๕ มาตรา ๔ แต่โดยที่ มาตรา ๒๗ ทวิ นี้มีกำหนดโทษเบากว่ามาตรา ๒๗ และเพิกถอน
 เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ จึงเป็นที่เห็นได้ว่าความผิดตามมาตรา ๒๗ ทวิ นี้ ไม่เป็นความผิดตามมาตรา
 ๒๗ จึงได้บัญญัติมาตรา ๒๗ ทวิ ขึ้น ส่วนการรับของกลางนั้น มาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติ
 ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๘๒ ระบุถึงการรับทรัพย์สินอันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราช
 บัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ เมื่อจำเลยไม่ผิดตามมาตรา ๒๗ แล้ว จึงรับของกลางตามมาตรา
 ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๘๒ ไม่ได้ แก่ศาลมีอำนาจสั่งรับของกลางตามประมวล
 กฎหมายอาญามาตรา ๓๓ ได้ เพราะมาตรา ๒๗ ทวิ ไม่มีข้อความแสดงว่าจะมิให้ตกอยู่ภายใต้
 บัญชีมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา แม้ฟ้องโจทก์จะมีได้อ้างประมวลกฎหมายอาญา
 ๓๓ ก็ตาม แต่ก็มิได้ขอให้รับของกลางมาแล้ว ดังนั้น ศาลจึงให้รับตามกฎหมายที่ ถูกต้องได้

๗. ห้ามรับทรัพย์สินประเภทที่ระบุไว้ ตามพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๔)
 พ.ศ. ๒๔๘๐ มาตรา ๑๓ ได้บัญญัติไว้ว่า "ห้ามนำให้รับอากาศยานไม่ว่าประเภทใด ๆ " เมื่อได้

มีบทบัญญัติยกเว้นไว้เฉพาะแต่เห็นชัดแจ้งเช่นนี้แล้ว ก็คงเป็นไปตามนั้น กล่าวคือ ศาลก็จะสั่ง
ริบอาทาศยานที่ใช้ในการกระทำผิดพระราชบัญญัติศุลกากรไม่ได้ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้
ระบุประเภททรัพย์สินที่ห้ามริบไว้โดยชัดแจ้งเหมือนอย่างพระราชบัญญัติศุลกากร และจะนำเอาหลัก
กฎหมายทั่วไปในภาค ๑ ว่าด้วยการริบทรัพย์สิน แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับหาได้ไม่

๒. โทษริบทรัพย์สินกับเจตนาในการกระทำผิดคดี* หลักในเรื่องการริบทรัพย์สิน
มีอยู่ว่า เจ้าของแท้จริงแห่งทรัพย์สินที่เข้าข่ายต้องถูกริบนั้น จะคงเป็นผู้กระทำความผิดเอง
โดยตรงหรือมีส่วนร่วมหรือใครเห็นเป็นใจในการกระทำผิดนั้น อันแสดงถึงเจตนาในการกระทำ
ผิด "กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา" (Acta exteriory indicant interiora secreta)
ถ้าข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าเจ้าของแท้จริงมีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำผิด ศาลก็จะสั่งริบทรัพย์สิน
นั้นไม่ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักใหญ่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๖๐
มาตรา ๒๖ ที่มีบัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้
อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้....." และควมมาตรา
๓๓ บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัด
สิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ฯลฯ"

แต่หลักดังกล่าวนี้ บางกรณีก็มีข้อยกเว้น ซึ่งจะคงบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งแห่งบทบัญญัติ
ของกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒ บัญญัติไว้ถึงกรณีที่เป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย
โดยสภาพ หรือในกฎหมายศุลกากร ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษในเรื่องเจตนาในการกระทำ
ผิด อันเนื่องจากความผิดทางศุลกากร เป็นความผิดเทคนิค หรือความผิดที่เกิดจากข้อ
ห้าม (mala prohibita) จึงยากที่จะนำหลักกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนามาใช้ให้เกิดผลอย่าง
มีประสิทธิภาพ และยากที่จะพิสูจน์เจตนาในการกระทำผิด ทั้งนี้ ซึ่งได้กำหนดให้การกระทำบาง
อย่างพิสูจน์เจตนาได้ยาก เป็นความผิดโดยไม่ต้องคำนึงถึงเจตนา ดังเช่น ความผิดตามมาตรา
๒๗, ๓๖, ๔๖ และ ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ และ บทบัญญัติไม่มีโทษริบทรัพย์สิน
รวมอยู่ด้วย เช่น บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖ แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๕๒ "การ
กระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ และมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ นั้น

* เรื่องเดียวกัน

๒ เรื่องเดียวกัน

ให้ถือว่าเป็นความผิดโดยมีพักค่านึงถึงว่า ผู้กระทำมีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือ
หาไม่" และตามมาตรา ๒๗ แห่ง พ.ร.บ. ๒๔๖๔ ได้มีมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร
(ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๔๒ บัญญัติว่า "ของใด ๆ อันเกี่ยวกับความผิดตามมาตรา ๒๗ ให้รับ
เสียทั้งสิ้น โดยมิพักค่านึงว่าคุณใดจะคงรับโทษหรือไม่" ฉะนั้นของอันเนื่องด้วยความ
ผิดตามมาตรา ๒๗ นี้ แม้เจ้าของแท้จริงจะมีไต่รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด ศาลก็สั่งรับได้"

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๗/๒๔๕๐ นำบุตรที่ต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยง
เสียภาษีศุลกากร เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๒๗ ต้องรับ
โทษของกลาง โดยไม่ต้องค่านึงว่าเจ้าของจะไต่รู้เห็นในการกระทำผิดหรือไม่แม้จะเป็นของ
ที่ถูกขโมยออกมาถึงคงต้องรับ

หลักการรับทรัพย์สินในกรณีเช่นนี้จะถือว่ากฎหมายให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลผู้ได้รับ
โทษโดยที่มีโทษกระทำผิดหรือไม่ เนื่องจากทรัพย์สินที่รับในกรณีตามมาตรา ๒๗ นี้บางครั้งมิใช่
ทรัพย์สินที่เป็นอันควายค่อสาธารณชน หรือเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายโดยสภาพ อาจจะเป็นทรัพย์สิน
สินที่ไร้ประโยชน์ทั่ว ๆ ไป แต่การนำเข้าหรือส่งออกซึ่งทรัพย์สินเช่นว่านี้โทษกระทำผิดโดยผิด
กฎหมาย เมื่อพิจารณาเหตุแล้วนโยบายแห่งรัฐในการจัดเก็บภาษีอากรนโยบายที่รัฐให้ความสำคัญ
สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องมาจากรายได้หลักของรัฐมาจากการ เก็บภาษีอากรรัฐจึงได้บัญญัติให้
เป็นหน้าที่ของประชาชนมีหน้าที่ที่จะต้องเสียภาษีทั้งที่กฎหมายบัญญัติไว้ และ ได้บัญญัติชัดเจนไว้
ในกฎหมายรัฐธรรมนูญทุกฉบับ จึงถือได้ว่ารัฐควรที่จะปกป้องผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม
สาธารณชน หรือของประเทศชาติให้มีความเป็นธรรมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล ดังนั้น
เพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีอากรที่จะให้บุคคลทำหน้าที่เสียภาษีตามที่กฎหมาย
บัญญัติไว้โดยเสมอภาคถ้วนหน้า รัฐจึงจำเป็นต้องมีนโยบายในการปราบปรามและป้องกันกา
รกระทำผิดกฎหมายศุลกากร ด้วยเหตุนี้ในบางกรณีบุคคลผู้ได้รับโทษอาชญากรรมถือว่าตนเองมีไต่
รับความเป็นธรรมหรือได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ทั้งเช่นกรณีการรับทรัพย์สินดังกล่าวซึ่งรัฐพึง
ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล แต่การที่รัฐออกกฎหมายให้รับทรัพย์สินของ
บุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำผิดแม้ว่าผู้เป็นเจ้าของจะไต่รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือ

* เรื่องเดียวกัน

ไม่ อาจถือได้ว่ารัฐได้ริกรอนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล แต่เนื่องมาจาก เจตนาในการกระทำผิดในกรณีเช่นนี้ยากแก่การพิสูจน์ เพื่อป้องกันการลักลอบ หรือหลีกเลี่ยงบทกฎหมายศาลอากร และเป็นการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำผิด รัฐจึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายเช่นว่านี้ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายในการแก้ปัญหาอันเป็นประโยชน์แห่ง สาธารณชนหรือสังคมส่วนรวม ซึ่งควรคำนึงมากกว่า

แต่ถ้าหากเป็นการริบทรัพย์สินในมาตราอื่น ๆ ของพระราชบัญญัติศาลอากร อันมีใช้ มาตรา ๑๗ แล้ว ก็ต้อง คำนึงถึงความ เป็นเจ้าของของทรัพย์สินที่จะริบด้วยว่า เป็นผู้กระทำผิด หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ เนื่องจากความผิดความ มาตราอื่น ๆ มิได้ยกเว้น หลัก เจตนาประการใด ฉะนั้นเจ้าของแท้จริงจะต้องมีเจตนาร่วมกระทำผิดหรือร่วมรู้เห็นเป็นใจใน การกระทำผิดด้วย จึงจะริบได้ หากไม่รู้เห็นเป็นใจช่วยในความผิดศาลก็สั่งริบไม่ได้ เช่น การริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๙ / ๒๕๓๑ วินิจฉัยว่า เรือของผู้อื่น ซึ่งเจ้าของมิได้รู้เห็นเป็นใจช่วย ในกรณีที่จำเลยนำมาใช้ขนถ่ายยาฝิ่นคือพระราชบัญญัติศาลอากรนั้น ท่านว่าเป็นการมิควรริบ"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย